SCHOOL

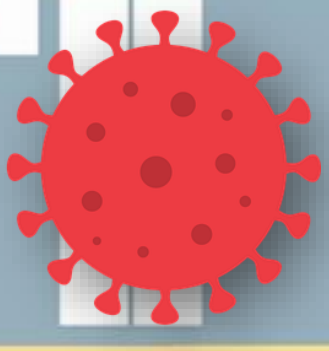

รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19
: วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

379.593 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส691ร รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19
: วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย กรุงเทพฯ: 2563
36 หน้า
ISBN (E-book): 978-616-270-252-5
1. เรียนออนไลน์ 2. DLTV 3. ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19
: วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สกศ. ลำดับที่ 23/2563

ISBN 978-616-270-252-5 (E-book)

จัดทำ เรียบเรียง และเผยแพร่
กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา
และกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2542 โทรสาร 0-2243-1128
เว็บไซต์ http://www.onec.go.th

ปกและภาพประกอบ design by cgtn.com, VectorStock.com, shutterstock.com, npr.org, pixabay.com

คำนำ

รายงาน “**เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย**” ฉบับนี้ จัดทำขึ้น เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นตรงกันว่า “การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” จึงได้ร่วมกัน จัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ผ่าน**การเรียนการสอนทางไกล** โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิ การใช้ช่องทีวีดิจิทัลและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งรวมเรียกว่า “ออนไลน์” ส่วนการเรียนการสอนผ่านช่องของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เป็นการเรียนการสอนที่เรียกว่า “ออนแอร์” ดังนั้นในรายงานนี้แม้จะใช้คำว่า “เรียนออนไลน์” แต่ได้รวมความหมายของการศึกษาทั้งออนไลน์และออนแอร์ และเนื่องจากเป็นสถานการณ์วิกฤต แม้จะมีหลักการ การวางแผนที่ดีอย่างไร ในทางปฏิบัติก็ยังพบปัญหาอุปสรรคจากหลายสาเหตุ ในระยะแรกเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านลบและบวก ซึ่งในที่สุดได้นำไปสู่การคลี่คลาย ร่วมกันค้นหาทางออก ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะตามสื่อสาธารณะต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานหลักซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนานโยบายการศึกษาของชาติ จึงจัดทำรายงาน “เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามสภาพและความเคลื่อนไหว รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีขอบเขตการศึกษา ครอบคลุมนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางและหลักการในการจัดการศึกษาทางไกล ตัวอย่างกรณีศึกษาที่มีการจัดการที่ดี และบทเรียนจากต่างประเทศจำนวน 4 ประเทศ ซึ่งเป็นประเทศแรก ๆ ที่เผชิญกับวิกฤตโควิด-19 ได้แก่ จีน อังกฤษ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ความคิดเห็นที่สะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น และแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ตลอดจนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ผู้ศึกษาใช้วิธีการผสมผสานในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ การสอบถาม การสัมภาษณ์ จนได้ข้อมูลต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นข้อเสนอแนะ อย่างไรก็ตามรายงานฉบับนี้ ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลในช่วงสั้นๆ เพียง 1 เดือน (16 พฤษภาคม – 15 มิถุนายน 2563) ข้อเสนอแนะที่ได้ จึงเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการต่อยอดทางความคิดซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ (New Normal Learning) ที่เหมาะกับยุคสมัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พิจารณาเห็นว่าผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในกระบวนการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับการศึกษาของชาติ รวมทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในวงการศึกษาทั้ง ผู้ปกครอง ผู้เรียน ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้นำไปปรับใช้ ให้บรรลุเป้าหมาย “**การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ**” ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในภาพรวมต่อไป

(นายสุภัทร จำปาทอง)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

รายงาน“**เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย**” เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ด้วยแนวคิด **“การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้”** ผ่านการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิ การใช้ช่องทีวีดิจิทัลและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามสภาพและความเคลื่อนไหว รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีขอบเขตการศึกษา ครอบคลุมนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางและหลักการในการจัดการศึกษาทางไกล ตัวอย่างกรณีศึกษาที่มีการจัดการที่ดี และบทเรียนจากต่างประเทศจำนวน 4 ประเทศ ซึ่งเป็นประเทศแรก ๆ ที่เผชิญกับวิกฤตโควิด-19 ได้แก่ จีน อังกฤษ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ความคิดเห็นที่สะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น และแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ตลอดจนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ผู้ศึกษาใช้วิธีการผสมผสานในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ การสอบถาม การสัมภาษณ์ จนได้ข้อมูลต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นข้อเสนอแนะ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า **สังคมออนไลน์**ส่วนใหญ่เห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการไม่มีการเตรียมการที่ดี ไม่มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนออนไลน์ให้คนทุกกลุ่มเข้าใจ นโยบายของกระทรวงฯ กับแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน และผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียม เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน **เสียงสะท้อนจากการสอบถามและสัมภาษณ์**ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มี**ข้อดี**คือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองใส่ใจดูแลบุตรหลานของตนเองมากขึ้น มีความปลอดภัยจากการติดเชื้อ เนื่องจากไม่ต้องไปรวมกันที่โรงเรียน และมี**ข้อเสีย** คือ กระทรวงศึกษาและสถานศึกษาขาดความพร้อมในการเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นตัวกลางระหว่างกระทรวงฯ และสถานศึกษารับเพียงนโยบายแต่ขาดการปรับให้สอดรับกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องทำรายงานส่งเขตพื้นที่ฯ เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูและสถานศึกษา ไม่มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสม เนื้อหาสาระที่สอนออนไลน์บางเรื่องเก่าและล้าสมัย และในเด็กเล็กไม่เหมาะกับวิธีการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งมี**ข้อเสนอแนะ**ให้นำบทเรียนมาออกอากาศซ้ำ (Rerun) เพราะสะดวก ยืดหยุ่น สามารถเรียนซ้ำในเรื่องที่ไม่เข้าใจได้ นอกจากนี้ควรใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนฯ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งพร้อมจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนโดยแบ่งเป็นระดับชั้น หน่วยงานระดับนโยบายควรสื่อสารถึงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน รัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้ผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน เขตพื้นที่ควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หน่วยงานส่วนกลาง / เขตพื้นที่ ควรกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการ

ตนเองได้ตามความเหมาะสมของบริบทของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ควรประสานร่วมมือกัน ไม่ต่างคนต่างทำ

จากการศึกษา**บทเรียนจากต่างประเทศ** พบว่า **จีน** ใช้หลักคิด “นอกกรอบ” ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จัดการปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับจังหวะและโอกาส วางแนวทางการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเป็นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกัน **อังกฤษ** ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมผลิตสื่อการสอน มีการเผยแพร่บทเรียนทางออนไลน์ตามหลักสูตรการเรียนของเด็กในทุกระดับชั้น เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ รัฐบาลอังกฤษได้มีการสนับสนุนแล็ปท็อป อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 4G โต๊ะเขียนหนังสือให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ **เกาหลีใต้** มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน 3 รูปแบบ อันได้แก่ (1) การเรียนการสอนแบบ Real Time ผ่านการใช้ Video Conference (2) การเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ โดยการใช้วิดีโอที่โรงเรียนเป็นผู้ผลิตเอง และ (3) การเรียนการสอนโดยอาศัยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นฐาน ทั้งนี้ กระทรวงฯ ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน และ**ญี่ปุ่น** ยึดหลักการสำคัญ 2 ประการ อันได้แก่ (1) การบริหารจัดการโดยใช้วิธีเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา “staggered attendance” ตามหลักการ 3 Cs คือ “หลีกเลี่ยงพื้นที่ปิด หลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด และหลีกเลี่ยงการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด” (2) จัดให้มี “school attendance day” ในระยะเวลาที่มีการปิดเรียน โดยมอบหมายให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนตามคำแนะนำของโรงเรียน

แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศอิสราเอล นอร์เวย์ ญี่ปุ่น เดนมาร์ก สาธารณรัฐประชาชนจีน และไต้หวัน จำนวน 11 มาตรการ ได้แก่ (1) จัดโต๊ะห่างกันและผู้ปกครองไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าตึกเรียนอีกต่อไป (2) นักเรียนต้องวัดอุณหภูมิก่อนเข้าโรงเรียน (3) ครูจัดการเรียนการสอนกลางแจ้งและปิดสนามเด็กเล่น (4) นักเรียนต้องล้างมือทุกชั่วโมงและใส่หน้ากากอนามัย 5) นักเรียนต้องนั่งกินข้าวห่างกัน 1 เมตร (6) ห้องเรียนมีขนาดเล็กลง (7) โรงเรียนมีห้องแยกสำหรับนักเรียนที่มีไข้ (8) นักเรียนมาโรงเรียนตามช่วงเวลาที่โรงเรียนจัดให้ (9) เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดของเล่นและห้องเรียน 2 ครั้งต่อวัน (10) ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาสุขภาพและมีอายุมากกว่า 65 ปีมาโรงเรียน และ (11) นักเรียนล้างมือและทำความสะอาดรองเท้าก่อนเข้าตึกเรียน นอกจากนี้ สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) ยังได้เสนอ 4 แนวทางแห่งอนาคตเพื่อเปลี่ยนวิธีให้การศึกษาแก่คนรุ่นใหม่ ประกอบด้วย (1) ให้ความรู้แก่พลเมืองในโลกที่เชื่อมโยงถึงกัน (2) นิยามบทบาทใหม่ของผู้สอน (3) สอนทักษะชีวิตสำหรับอนาคต และ (4) ปลดล็อกเทคโนโลยี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งกำลังจัดทำแผนการดำเนินงานตาม**แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ประเด็นที่ 7 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล** ได้เล็งเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ ดังนี้ (1) ควรออกแบบหรือดำเนินการนโยบายควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและการสำรวจความต้องการทั้งจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติควรมีแผนสำรองและมาตรการการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรอบที่ 2 หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (2) นโยบายควรมีความหลากหลายและตอบโจทย์ความต้องการในแต่ละบริบทพื้นที่ (3) ควรมีการสื่อสารถึงนโยบายอย่างชัดเจนในแง่ของการดำเนินการ การปฏิบัติ และบทบาท

ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่วางไว้ (4) เปลี่ยนบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นผู้สนับสนุน โดยผลักดันให้เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการหลัก และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอน (5) จัดให้มีการทดสอบระบบก่อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จริง เพื่อนำปัญหาและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนต่อไป (6) ควรมีการประยุกต์ใช้โปรแกรมออนไลน์ที่ให้บริการโดยทั่วไป อาทิ Zoom Google Meet Microsoft Team ในกรณีที่สามารถใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ และให้ความรู้ถึงกระบวนการใช้งาน (7) จัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบที่หลากหลาย อันได้แก่ DLTV โปรแกรมออนไลน์ (Zoom Google Meet Microsoft Team) สื่อการเรียนการสอนแบบ offline การจัดการเรียนการสอนผ่านการสอนสด (LIVE) เป็นต้น (8) ในกรณีโรงเรียนที่ห่างไกล หรือไม่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ควรจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามปกติ แต่ให้ปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด (9) ในกรณีที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ควรมีการสนับสนุนผู้เรียนเพิ่มเติมในส่วนอื่น อาทิ อาหารกลางวัน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในกรณีผู้เรียนที่มีฐานะลำบาก (10) ควรสร้างเจตคติใหม่ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้แก่ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (11) ควรออกแบบหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน และกระบวนการติดตามประเมินใหม่ โดยการกระชับหลักสูตรและปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (12) เมื่อมีการเรียนการสอนตามปกติ อาจประยุกต์ใช้มาตรการเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศอิสราเอล นอร์เวย์ ญี่ปุ่น เดนมาร์ก สาธารณรัฐประชาชนจีน และไต้หวัน 11 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า หากสามารถดำเนินการได้ควรจัดให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อเพิ่มช่องทางในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และถือเป็นการตอบสนองแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในอนาคต

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1 : นโยบายการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 1

1.1 นโยบายของส่วนราชการ 1

1.1.1 นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ 1

1.1.2 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 3

1.1.3 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) 6

1.1.4 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) 7

1.1.5 นโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) 8

1.1.6 นโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) 8

1.1.7 นโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (สนศ.) 9

1.2 กรณีศึกษา การจัดการเรียนการสอนระบบทางไกลช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย 10

1.2.1 ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ 10

1.2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 14

ส่วนที่ 2 : แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต 20

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล 20

2.2 แนวคิด/ข้อเสนอแนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต 22

2.3 กรณีศึกษาในต่างประเทศ แนวทางจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และมาตรการเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 24

2.3.1 กรณีศึกษา แนวทางจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 24

2.3.2 มาตรการเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 29

ส่วนที่ 3 : สะท้อนบทเรียนและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 31

3.1 สะท้อนบทเรียนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (การจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV) 31

3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 33

อ้างอิง 36

ส่วนที่ 1 : นโยบายการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1.1 นโยบายของส่วนราชการ ซึ่งประกอบด้วยนโยบายจากหน่วยงานต่าง ๆ อันได้แก่

1.1.1 นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.1.2 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

1.1.3 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

1.1.4 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

1.1.5 นโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

1.1.6 นโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)

1.1.7 นโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (สนศ.)

1.1.1 นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ที่มา : www.moe.go.th

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีในวันอังคารที่ 7 เมษายน 2563 มีมติให้เลื่อนเปิดเทอมจากวันที่ 16 พฤษภาคม เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่อาจส่งผลกระทบในหลายด้านทั้งต่อตัวเด็ก ผู้ปกครอง ไปจนถึงครูและโรงเรียน ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด - 19 ตามแนวคิด **“การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้”** ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทักษะที่สำคัญในช่วงปิดเทอมให้แก่ผู้เรียน ทั้งภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โค้ดดิ้ง (coding) เป็นต้น แนวนโยบายดังกล่าว **มีพื้นฐานการดำเนินการ 6 แนวทางและออกแบบการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)** โดยมีรายละเอียดในภาพรวม ดังนี้ ***(ที่มา : www.moe.go.th)***

พื้นฐานการดำเนินการ 6 แนวทาง ประกอบด้วย

1) จัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง “การเปิดเทอม” หมายถึง การเรียนที่โรงเรียนหรือการเรียนที่บ้าน ทั้งนี้การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

2) อำนวยการให้นักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้

3) ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การเสนอขอช่องดิจิทัล TV จากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ทั้งหมด 17 ช่อง เพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้น สามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ ทั้งนี้ ไม่มีการลงทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ใด ๆ เพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่ง กสทช. อนุมัติแล้วให้เริ่มออกอากาศเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2563 เป็นต้นไป หรือจนกว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ โดยช่องดิจิทัล TV จำนวน 15 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 1 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และอีก 1 ช่อง เป็นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยให้ออกอากาศแบบความคมชัดปกติ (SD)

4) ตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการ ทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง และกระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

5) ปรับปฏิทินการศึกษาของไทย ให้เอื้อต่อการ “เรียนเพื่อรู้” ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งมีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยเวลาที่ชดเชยจะคำนึงถึงภาระของทุกคนและการได้รับความรู้ครบตามช่วงวัยของเด็ก

6) บุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน จะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ที่มา : www.moe.go.th

แนวทางการออกแบบการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1) รูปแบบการเรียนการสอนออกแบบให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบ onsite ซึ่งจะประเมินสถานการณ์เพื่อจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสามารถไปโรงเรียนได้ ขณะที่พื้นที่ไม่ปลอดภัยจะมีการเรียนรู้หลักผ่านทางการ on – air

หรือ การเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ จากช่อง DLTV ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และมีการเรียนรู้แบบ online เสริมผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ

2) นโยบายหลักที่นำมาใช้ คือ เพิ่มเวลาพัก ลดการประเมิน และงดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น โดยเน้นเรียนเฉพาะวิชากลุ่มสาระหลัก เพื่อให้นักเรียนผ่อนคลายลง ซึ่งนักเรียนมีเวลาพักในภาคเรียนที่ 1/2563 จำนวน 17 วัน และในภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 37 วัน รวมทั้งสิ้น 54 วัน อย่างไรก็ตามแต่ละโรงเรียนอาจปรับเวลาเรียนชดเชยที่แตกต่างกัน เพื่อให้การเปิดเทอมปีการศึกษาหน้า กลับมาปกติในวันจันทร์ที่ 17 พฤษภาคม 2564

3) การเตรียมพร้อมในด้านระบบการเรียนรู้ทางไกลและระบบออนไลน์ โดยมีการทดสอบระบบเพื่อเตรียมความพร้อมให้มากที่สุดก่อนการเปิดเทอมจริง

4) กระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนการสอนทางไกล ในสัดส่วน 80% เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนขั้นพื้นฐานได้ อีก 20% หรือมากกว่า โดยให้ทางโรงเรียนและคุณครูในแต่ละพื้นที่พิจารณาออกแบบตามความเหมาะสม

5) การเรียนผ่านการสอนทางไกลจะใช้โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล และ DLTV เป็นหลัก ซึ่งได้รับการอนุเคราะห์สื่อจากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP และการเรียนการสอนแบบโต้ตอบออนไลน์เป็นสื่อเสริม

1.1.2 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ที่มา : www.moe.go.th

สพฐ. ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยดำเนินการจัดประชุมทางไกลในวันที่ 7 พฤษภาคม 2563 เพื่อสร้างความเข้าใจ

ถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลและเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดภาคเรียน โดยได้กำหนด **แนวทางการจัดการเรียนการสอนระบบทางไกล แบ่งเป็น 4 ระยะ** ดังนี้

☑ **ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อม (7 เมษายน – 17 พฤษภาคม 2563)** ดำเนินการสำรวจความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอน ดำเนินการขออนุมัติใช้ช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลจาก กสทช. เพื่อจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมขออนุมัติเผยแพร่การเรียนการสอนจากห้องเรียนต้นทาง ในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมฯ ดำเนินการจัดทำสื่อวีดิทัศน์การสอนโดยครูต้นแบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และรวบรวมสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในโปรแกรมสำหรับให้บริการเผยแพร่เนื้อหาอิเล็กทรอนิกส์ หรือ OBEC Content Center ชุดโปรแกรมและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ครบวงจรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น Tutor ติวฟรี.com, e-Book เป็นต้น รวมถึงการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบเครือข่าย เพื่อรองรับการให้บริการแพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับระบบ Digital e-Learning ของกระทรวงศึกษาธิการ

☑ **ระยะที่ 2 การทดลองจัดการเรียนการสอนทางไกล (18 พฤษภาคม – 30 มิถุนายน 2563)** ดำเนินการทดลองจัดการเรียนการสอนทางไกลในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล โดยการเผยแพร่สัญญาณจากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ (DLTV) ระดับปฐมวัยเน้นกิจกรรมเตรียมความพร้อมเด็ก ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นเนื้อหาตาม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดการเรียนการสอนผ่านช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลและระบบออนไลน์โดยครูต้นแบบ ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้

ที่มา : www.moe.go.th

ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งเปิดศูนย์รับฟังความคิดเห็นการเรียนการสอนทางไกลจากผู้ปกครอง ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา และประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ แนะนำช่องทางการเรียนทางไกลให้กับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

☑ **ระยะที่ 3 การจัดการเรียนการสอน (1 กรกฎาคม 2563 – 30 เมษายน 2564)** มีการวางแผนไว้เพื่อรองรับทั้งสถานการณ์ ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไม่คลี่คลาย ดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยระบบทางไกลผ่าน DLTV และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยวีดิทัศน์การสอนโดยครูต้นแบบ และระบบออนไลน์ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา

สถานการณ์ที่ 2 กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID–19) คลี่คลาย ดำเนินจัดการเรียนการสอนปกติในโรงเรียน โดยให้เว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และมีแผนเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ โดยจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

☑ **ระยะที่ 4 การทดสอบและการศึกษาต่อ (1 เมษายน – 15 พฤษภาคม 2564)** ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ได้แก่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เกี่ยวกับระบบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS, GAT, PAT) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการทดสอบ ONET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ที่มา : www.moe.go.th

รวมทั้ง**เตรียมความพร้อมสำหรับครูของสพฐ.** โดยพัฒนาครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทางไกล โดยจัดทำคู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลสำหรับครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือ เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านช่องทาง DLTV และ OBEC Channel มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วย

1.1.3 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

ที่มา : www.moe.go.th

สอศ. เตรียมการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ **โดยดำเนินการ 4 รูปแบบ** ดังนี้

1) จัดการเรียนผ่านเอกสารตำราเรียน โดยให้ครูทำการสอนผ่านเอกสาร ตำรา / หนังสือเรียน มีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อสลับกันมาเรียน หรือใช้ช่องทางสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ ไลน์ ข้อความผ่านเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น รวมถึงการให้ครูไปเยี่ยมผู้เรียนที่บ้านตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

2) จัดการเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) โดยจัดเนื้อหาให้ครอบคลุมทุกวิชา ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ขณะเดียวกันจะมีการเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังช่องทางออนไลน์อื่นเพิ่มเติม เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ให้สามารถดูไปพร้อมกันได้ เพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนให้มากที่สุด

3) จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรมฟรีที่ให้บริการ เช่น Zoom, Microsoft Team ซึ่งสถานศึกษาอาชีวะหลายแห่งทั้งของรัฐและเอกชน มีระบบและบทเรียนการสอนออนไลน์ที่พร้อมใช้อยู่

4) จัดการเรียนผ่านการสอนสด (Live) โดยถ่ายทอดการสอนของครูและวิทยากรชั้นนำในสาขาที่ขาดแคลน เพื่อให้ผู้เรียนจากวิทยาลัยอื่นได้เรียนไปพร้อมกัน และพัฒนาให้สถานศึกษาอาชีวะที่มีความพร้อมเป็นต้นแบบการสอน เช่น วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เป็นต้นแบบการสอนการบิน เป็นต้น

นอกจากนี้ สอศ. มีแผนพัฒนาครูอาชีวะของรัฐกว่า 30,000 คน และเอกชนกว่า 10,000 คน เพื่อให้เป็นครูพี่เลี้ยงถ่ายทอดความรู้ใน 3 ทักษะที่สำคัญ อันได้แก่ ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะภาษาจีน และทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)

1.1.4 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

การจัดรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนเอกชน มี 3 วิธี ดังนี้

1) เรียนในโรงเรียนปกติ ในพื้นที่ที่มีความพร้อม โดยจัดการเรียนการสอนตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข และให้มีระยะห่างทางสังคม

2) เรียนผ่านระบบทางไกล On Air ด้วย DLTV ในระดับอนุบาล – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผ่านทีวีดิจิทัล 17 ช่อง โดยวิดีโอคลิปทุกกลุ่มสาระทุกระดับชั้นผลิตโดย สพฐ.

ที่มา : www.moe.go.th

3) ระบบออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต ในระหว่างช่วงปิดภาคการศึกษา สช. ได้ดำเนินการ**จัดการเรียนการสอนผ่านการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ** ได้แก่ **สถานศึกษาเอกชน 5 แห่ง** ประกอบด้วย โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนกรุงเทพวิทยาการคอมพิวเตอร์ โรงเรียนมัธยมยานากาวา (Yanagawa Yunior High School) โรงเรียนวรรัตน์ศึกษา และสถาบัน 168 ติวเตอร์ออนไลน์ จัดการศึกษาออนไลน์ นักเรียนทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาออนไลน์ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย รูปแบบการสอนจะมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการสอนทั้งถ่ายทอดสด และบันทึกเทปการสอน โดยมีครูจากโรงเรียนที่ได้รับความนิยมและติวเตอร์ที่มีชื่อเสียงเข้ามาร่วมสอนออนไลน์ ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าใช้บริการ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล สช. ได้จากเว็บไซต์ สช. (www.opec.go.th) โดยโรงเรียนเอกชนสามารถใช้ระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนแบบปกติได้ อีกทั้งมีการ**ขยายความร่วมมือกับพันธมิตรเพิ่มเติม 8 แห่ง** คือ บริษัท อักษร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), บริษัท เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด, อมรินทร์ บุ๊ค เซ็นเตอร์, ไอดี ไดร์ฟ, สสวท., สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, บริษัท ดนตรีและศิลปะซิมโฟนี่ จำกัด, รวมทั้งโรงเรียนทิวไผ่งามและนานาชาติแคนาเดียน ประเทศไทย เพื่อนำแพลตฟอร์มและเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ที่ทันสมัยและครอบคลุมการเรียนทุกกลุ่มสาระวิชา มาใช้ในการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนเอกชนทั่วประเทศ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

1.1.5 นโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

ที่มา : www.moe.go.th

การจัดรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ ดังนี้

1) ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (ETV) เป็นหลักในการผลิตรายการโทรทัศน์และวิทยุเพื่อการศึกษา เพื่อตอบโจทย์การจัดศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตร และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเสริมทักษะต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย ไม่ว่าจะเป็นรายการ ETV ติวเข้มออนไลน์ โดยได้คัดสรรครูที่มากความสามารถและติวเตอร์ระดับประเทศ มาสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนให้ความรู้ในทุกสาระวิชา รายการภาษาเพื่ออาชีพ รายการเพื่อผู้สูงอายุ รายการเสริมทักษะสำหรับผู้พิการ รายการทักษะอาชีพดิจิทัล เป็นต้น โดยได้คัดสรรส่งตรงถึงบ้าน ผ่านทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) รวมทั้งผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ETV ด้วย

2) สถาบันการศึกษาทางไกล ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องด้วยวิธีทางไกล วางแผน พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน และช่องทางอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความน่าสนใจ เพื่ออำนวยความสะดวกและง่ายต่อการเรียนรู้ เพราะมีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง

1.1.6 นโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)

ที่มา : www.dla.go.th

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการดำเนินการในหลายรูปแบบ ทั้งในแง่ของการจัดหาอาหารกลางวันสำหรับเด็กปฐมวัย หรือเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในช่วงปิดภาคเรียน และการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาผ่านออนไลน์ ดังนี้

1) การจัดหาอาหารกลางวันสำหรับเด็กเล็ก โดยดำเนินการสำรวจจำนวนเด็กเล็กในพื้นที่ที่มีความต้องการ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดหาอาหารกลางวันในช่วงเวลาปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกรณีเหตุพิเศษเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ปกครองในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ซึ่งในการรับอาหารได้จัดระเบียบตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างเคร่งครัด

2) การเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาผ่านออนไลน์ ให้บุคลากรทางการศึกษาเตรียมความพร้อมในทุกสถานการณ์ เช่น กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คลี่คลายลง ให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ภายใต้มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม หรือ กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังไม่คลี่คลายลง ให้จัดการเรียนการสอนผ่านออนแอร์ (DLTV) หรือ ออนไลน์ (Internet) เป็นหลัก

1.1.7 นโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (สนศ.)

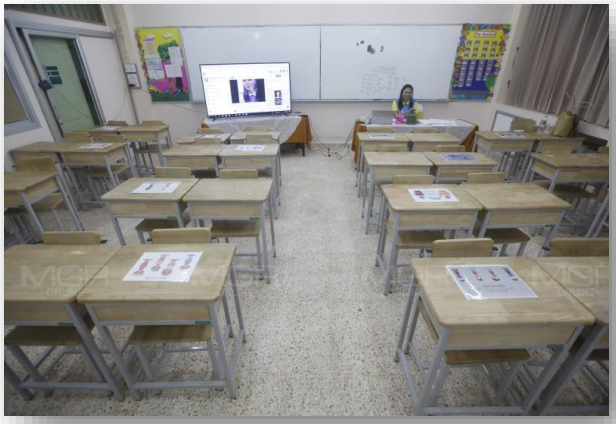

ที่มา : https://news.thaipbs.or.th

การเตรียมการจัดการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นการดำเนินการให้ครอบคลุมนักเรียนทุกคน ทั้งกลุ่มที่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์และกลุ่มที่ไม่พร้อมเรียนออนไลน์ สามารถเรียนรู้ผ่าน 4 ช่องทาง (4 on) ได้แก่

1) Online โดยการสอนสดผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งครูสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้ โดยใช้ แอปพลิเคชัน (จะได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ของ กศน.) ต่าง ๆ เช่น Microsoft Team, Google Classroom, Zoom, Facebook live เป็นต้น โดยจะมีตารางเรียนออนไลน์ที่โรงเรียนจัดไว้และแจ้งให้นักเรียนทราบ ส่วนการเรียนนอกตารางเรียนครูจะจัดหาสื่อออนไลน์ เช่น คลิปวิดีโอต่าง ๆ ตารางสอน DLTV เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนใช้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา

2) On air โดยใช้สื่อ DLTV ภายใต้คำแนะนำและการติดตามดูแลของครู

3) On hand โดยการจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง เช่น คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง หนังสือเรียน ใบงาน แบบฝึกหัด เป็นต้น

4) On site จัดกลุ่มผู้เรียนขนาดเล็กที่โรงเรียน สำหรับการประเมินผล โดยติดตามผลจากครูเป็นระยะ และโรงเรียนรายงานผลให้สำนักการศึกษาทราบทุกสัปดาห์ทาง Google Form

กรณีที่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ กรุงเทพมหานครกำหนดให้มีมาตรการดูแลและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้โรงเรียนเป็นแหล่งแพร่เชื้อ ได้แก่ การจัดชั้นเรียนให้มีระยะห่างทางสังคม การเหลื่อมเวลามาเรียนเพื่อลดความแออัดและจำนวนเด็กนักเรียน การคัดกรองก่อนเข้าโรงเรียน จัดให้มีเครื่องมือป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ face shield เป็นต้น สำหรับการสนับสนุนอุปกรณ์ให้แก่นักเรียน เช่น กล่องทีวีดิจิทัล หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยกรุงเทพมหานครจะประสานความร่วมมือไปยังกระทรวงศึกษาธิการ และบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ในการสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ

1.2 กรณีศึกษา การจัดการเรียนการสอนระบบทางไกลช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในประเทศไทย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลใน**ระหว่างวันที่ 18 – 29 พฤษภาคม 2563** ทั้งจากสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ อันได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ ข่าวสารออนไลน์ เป็นต้น และการสัมภาษณ์นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และภาคประชาสังคม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยการสะท้อนปัญหา ข้อคิดเห็น ความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในภาพรวม การดำเนินการของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนต้นทาง ดังนี้

นโยบายในภาพรวม

สังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการไม่มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการเรียนออนไลน์ / ออนแอร์ ในครั้งนี้ให้ชัดเจน และนโยบายของกระทรวงกับแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน ขณะที่กระทรวงแจ้งว่าการเรียนออนไลน์เป็นเพียงการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเท่านั้น เน้นย้ำว่าไม่มีการเก็บคะแนน แต่ในบางโรงเรียนกำหนดให้มีการเก็บคะแนน จึงสร้างความสับสนแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เรียน พบว่า แบบฝึกหัดที่ครูให้นักเรียนไปทำที่บ้านยังไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เพราะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเด็กทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองหรือไม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าการเรียนออนไลน์ไม่เหมาะสมกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เนื่องจากเด็กไม่มีสมาธิมากพอที่จะจดจ่ออยู่กับหน้าจอโทรทัศน์ / โทรศัพท์เป็นเวลานานได้ ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการช้า เพราะขาดการกระตุ้นในด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางเทคนิคหลายประการ อาทิ เว็บไซต์สำหรับเรียนออนไลน์ล่ม ไม่

สามารถเชื่อมต่อสัญญาณทีวีดิจิทัลได้ พบปัญหาในเรื่องเทคนิคการสอนของครูที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน คนส่วนใหญ่คาดหวังว่าการเรียนออนไลน์ในครั้งนี้จะช่วยให้เด็กได้รับความรู้อย่างเท่าเทียมกัน และช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้

"เด็กอายุ ไม่เกิน 15 ยังเรียนออนไลน์ไม่ได้หรอกค่ะ เคยสอนเด็กอนุบาล ประสาทสัมผัสเค้ากำลังตื่นตัวพร้อมรับรู้สิ่งรอบข้าง มานั่งมองจอเค้าคงอยู่ได้ไม่นานและไม่เหมาะกับเด็ก แต่วัย 15 ขึ้นไป ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบต่อตัวเอง เรียนได้ โตพอที่สามารถฟัง คิด ถาม พูด สื่อสารแบบวิเคราะห์ ได้แล้ว ยิ่งระดับ ปริญญาถ้าไม่ใช่วิชาปฏิบัติ เรียนออนไลน์ดีมาก เข้าเรียนครั้งละร้อยคน เรียนที่บ้านยังสะดวกกว่า ประหยัดค่าเดินทาง ค่าแอร์ ค่าห้องเรียนไปเยอะ" **Facebook ข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา (18 พ.ค. 2563)**

"...ยิ่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำ คนไหนพร้อมก็เรียนไป ส่วนคนไหนไม่มี ก็ถูกปล่อยทิ้งไว้ข้างหลัง เป็นครูทำได้แค่ปริ้นต์เอกสารให้คนพร้อมเรียน ส่วนคนไหนไม่พร้อมคือติดต่อไม่ได้ บ้านไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ จะให้เค้าดูทางไหน ทีวีไม่มี มือถือยิ่งไม่ต้องพูดถึง เด็กมาเรียนได้ก็บุญแล้ว... ยังไม่พร้อมสอนออนไลน์ แค่นี้ก็เหลื่อมล้ำจนไม่รู้ว่าจะยังไงแล้ว" **Line ข้อมูลจากครู (18 พ.ค. 2563)**

"ส่วนการประเมินผลการเรียน เท่าที่ทราบทางศธ.จะให้แต่ละโรงเรียนติดตามคะแนนของเด็กจากการทำแบบฝึกหัดและบันทึกไว้ หากโรงเรียนไหนไม่จัดทำบันทึกเก็บข้อมูลไว้ ทาง ศธ. ก็จะให้ สพฐ. มาตรวจสอบดูว่าเป็นเพราะเหตุใดจึงไม่สามารถทำได้ ส่วนที่มาของแบบฝึกหัดสำหรับเด็กที่เรียนที่บ้าน ยังไม่ทราบว่าทางมูลนิธิฯ จัดส่งให้กับทางโรงเรียน หรือให้แต่ละโรงเรียนจัดทำขึ้นเอง แล้วส่งต่อให้เด็กไปทำที่บ้าน ถ้าโรงเรียนจัดทำแบบฝึกหัดเอง ก็คงต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาของทางมูลนิธิฯ และคงต้องมาตกหนักที่ครูอีก ที่ต้องมานั่งดูว่าผู้สอนของทางมูลนิธิฯ สอนอะไรบ้าง แล้วแบบฝึกหัดที่ให้เด็กไปทำที่บ้านก็ไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กได้อย่างแท้จริง เพราะโรงเรียนจะไม่สามารถรู้เลยว่าแบบฝึกหัดนั้น ๆ เด็กทำด้วยตัวเองหรือเปล่า"

"...ไม่มีปัญหากับการเริ่มจัดแฟลตฟอร์มออนไลน์เลย...แต่มีปัญหากับวิธีตัดสินใจ และความเร่งรีบที่อยากให้เกิดเหลือเกิน..." **Line ข้อมูลจากครู (18 พ.ค. 2563)**

"ขนาดกระทรวงศึกษาธิการเอง ก็ยังขาดความพร้อมเลย เพราะตอนนี้ #เว็บเรียนออนไลน์ล่ม เข้าใจว่าไม่ได้เตรียมการรองรับ คนที่จะเข้ามาเป็นจำนวนมาก" **Twitter ข้อมูลจากผู้ปกครอง (18 พ.ค. 2563)**

"การที่ปล่อยให้ลูกน้อยนั่งนิ่ง ๆ ติดอยู่หน้าจอทีวีเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ลูกมีพัฒนาการช้า ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณพ่อคุณแม่ไม่ควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการดูทีวีเป็นการรับสารทางเดียว ประสาทสัมผัสมีด้านเดียว ไม่มีการเคลื่อนไหว จึงไม่เกิดผลที่ดีต่อสมองของลูกน้อย เพราะขาดการกระตุ้นด้านอื่น ๆ ที่ควรมี" **Facebook ข้อมูลจากผู้ปกครอง (18 พ.ค. 2563)**

"เรื่องการเรียนออนไลน์ นโยบายใหญ่ของกระทรวงกับนโยบายของโรงเรียนไม่มีความชัดเจน กระทรวงบอกไม่เก็บคะแนนไม่คิดคะแนน แต่โรงเรียนบอกเก็บคะแนน เช็คชื่อ มีงานให้ทำ และจะนำคะแนนไปใช้บางส่วน การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนที่ซ้ำซ้อนหรือไม่ เมื่อเปิดแล้วก็ต้องเรียนใหม่ทั้งหมดเมื่อเรียนใหม่จะเกิดว่า ครูจะสอนไปอย่างรวดเร็วโดยให้เหตุผลว่า ก็พวกเธอเคยเรียนมาแล้วรอบหนึ่งครูขอไปไวแล้วเก็บเนื้อหาที่ยังไม่เรียน อย่างนี้ผมมองว่าไม่โอเค เพราะว่ามั่นใจได้อย่างไรว่าการเรียนออนไลน์นั้นมีคุณภาพมากพอแล้วที่จะสามารถเข้าใจ" **Twitter ข้อมูลจากผู้ปกครอง (18 พ.ค. 2563)**

"ยังมีครูจำนวนมากที่สอนผิด ที่ไม่ได้ออกอากาศทางทีวี ยังมีครูจำนวนมากที่ออกแบบการสอนไม่ได้ แล้วให้นักเรียนจดตามหนังสือ ทั้งหมดเป็นปัญหาที่ถูกเก็บซ่อนไว้ในระบบการศึกษามานาน น่าจะถึงเวลาที่สถาบันผลิตครู กระทรวงศึกษาธิการ ควรกลับมาทบทวนเรื่องการผลิตครูร่วมกันอย่างจริงจัง ด้วยคำถามที่ว่า "อย่างไรที่จะทำให้ครูที่ผลิตอยู่นั้น ก้าวเข้าสู่โรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพและได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการสอนที่ดีอย่างต่อเนื่อง" รวมถึงจะทำอย่างไรให้ครูที่สอนผิด ออกแบบการสอนไม่ได้ ปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นด้วย" **Facebook ข้อมูลจากภาคส่วนอื่นของสังคม (19 พ.ค. 2563)**

"จากภาพสื่อต่าง ๆ ของ DLTV สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างระบบราชการได้คือ ระบบสั่งการที่ต้องทำทันทีและไม่ตรวจสอบให้ดีภายใต้เงื่อนไขกรอบระยะเวลาที่จำกัด นำมาสู่ความเสียหายมากกว่าผลดี ซึ่งเกิดในหลายภาคส่วนของระบบราชการ หลายครั้งเห็นใจผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องเจอผู้กำหนดนโยบายที่ขาดความเข้าใจ ไม่ใช่แค่กลุ่มประชากร แต่ขาดความเข้าใจวิถีและตัวผู้ปฏิบัติงานด้วย "สุภาษิตผักชีโรยหน้าคงใช้ไม่ได้แล้วในปัจจุบัน เพราะประชาชนมีเครื่องมือและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแล้ว ภาครัฐควรปรับตัว ไม่ใช่แค่แก้ตัวอีกต่อไป" รัฐและประชาชน

ต้องพยายามพยุงกันเดิน แม้ผิดใจกันอยู่บ่อยครั้ง เพราะผลกระทบก็ตกอยู่ที่ปุถุชนธรรมดาอย่างเรา ๆ สุดท้ายเราก็ควรเข้าไปตรวจสอบกันเยอะ ๆ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป” ***Facebook ข้อมูลจากภาคส่วนอื่นของสังคม (19 พ.ค. 2563)***

เรียนออนไลน์วันแรก โซเชียล ฯ สับเละ ผู้ปกครอง-นักเรียน เจอปัญหาเพียบ **

“...นอกจากเว็บล่มแล้ว ตลอดทั้งวันมีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนักเรียน และผู้ปกครอง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการเรียนออนไลน์กันกระหน่ำ
ว่ากันตั้งแต่ ปัญหานักเรียนบางบ้านไม่สามารถดูผ่านทีวีได้ อุปกรณ์การเรียนรู้ สื่อการสอนไม่เหมาะสม ปัญหาทางเทคนิคของอุปกรณ์ที่ใช้จดเนื้อหาการเรียนไม่ทัน ติดๆครูผู้สอนน่าเบื่อ คลิปเก่าหลักสูตรเดิม ทั้งที่เปลี่ยนหลักสูตรกันไปนานแล้ว
ที่สำคัญ มีผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่เสียเงินเสียทองเป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมความพร้อมให้บุตรหลาน ทั้งทีวี คอมพิวเตอร์ และมือถือ รวมถึงเมื่อเริ่มเรียนยังเจอค่าใช้จ่ายค่าอินเทอร์เน็ต ที่จะตามมา
...
นี่ไม่นับรวมกรณีที่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของคนในกระทรวงศึกษา ฯ เองที่มองว่า รมว.และผู้บริหารกระทรวง ไม่ได้บอกกล่าวให้ชัดเจนถึงจุดประสงค์ของการเรียนออนไลน์ครั้งนี้จะนำไปสู่อะไร เกิดความสับสนแก่ผู้ปฏิบัติงาน หรือแม้กระทั่งคำสั่งที่ให้ครูผู้สอนออกไปสำรวจตามบ้านนักเรียน ซึ่งครูก็แอบหวั่นต่อสถานการณ์โควิด-19 ที่ยังไม่สะเด็ดน้ำ ทำเอาผวาไปตาม ๆ กัน....”
มติชนออนไลน์ (19 พ.ค. 2563)

“ค่อนข้างคาดหวังว่าในการเรียนออนไลน์ครั้งนี้ ที่จะช่วยให้เด็กได้รับความรู้ที่เท่าเทียมกันเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศ ขอบคุณครูทุกท่านที่สละเวลาในการทำสื่อ แต่ช่วยตรวจสอบก่อน เพราะกระทบนักเรียนเป็นวงกว้างจริง ๆ "แม่พิมพ์เบี้ยวไม่มีใครอยากใช้หรอกครับ #saveครูวัง” ***Twitter ข้อมูลจากภาคส่วนอื่นของสังคม (25 พ.ค. 2563)***

“รมว.ศึกษาธิการ พร้อมแก้ไขปัญหาเรียนทางไกล ส่วนที่มีครูมีเสียงสะท้อนว่ารับภาระมากในเรื่องค่าส่งใบงานให้กับนักเรียนตามบ้านนั้นก็ให้ สพฐ. ไปดูแลครู ถ้ามีปัญหาเราจะไม่ปล่อยปัญหาเรื้อรังหรือคาราคาซัง จะต้องเร่งแก้ไข #เรียนออนไลน์ #DLTV #covid19 #โควิด19”
Twitter ข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา (27 พ.ค. 2563)

การดำเนินการของโรงเรียน

สังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ครูมีการมอบหมายงานมากเกินไป อีกทั้งการเรียนออนไลน์มีการเช็คชื่อและเก็บคะแนนจากการเข้าเรียน ซึ่งเด็กบางคนต้องทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ หรือมีธุระจำเป็นอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนได้ตามเวลาที่กำหนด ทำให้ขาดเรียนและเสียคะแนนในส่วนนี้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาการเปลี่ยนเนื้อหาและใบงาน กะทันหันโดยไม่มีการแจ้งผู้เรียนล่วงหน้า

“เห็นรูปเด็กต่างจังหวัดต้องมานั่งรวมกัน 30 - 40 นั่งดูออนไลน์ สงสารมาก ฝืนทำไม” ***Line ข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษา (18 พ.ค. 2563)***

“บางโรงเรียนผู้บริหารออกสื่อบอกว่า ไม่ต้องเครียด ไม่ต้องกังวล ไม่ต้องหาซื้ออุปกรณ์ ฯลฯ ในขณะที่คุณครูในโรงเรียนนั้นก็มอบหมายงานให้เด็กๆ ผ่านโซเชียลกันอย่างพร้อมเพรียง ช่างย้อนแย้งเสียนี่กระไร คาดว่า ผอ.กับครู คงไม่ได้คุยกันมาก่อนเป็นแน่...บ้านไหนที่เด็กอยู่กับปู่ย่าตายาย จะทำอย่างไรกันหนอ...” ***Facebook ข้อมูลจากผู้ปกครอง (18 พ.ค. 2563)***

“วันนี้เรียนตอนบ่าย 2 ซึ่งทำงานพาร์ทไทม์อยู่ และต้องเข้าเช็คชื่อเก็บคะแนน ไหนบอกแค่ทดสอบไงคะ คือบางทีไม่เข้าใจครูนะ รู้ว่ามันอยู่ที่คนว่าจะตั้งใจเรียนไหม แต่เวลาไม่ได้ไปรร.ของเด็กรากหญ้าอย่างหนูคือทำงานค่ะ ส่วนไปรร.ก็คือเวลาที่จะได้เรียน #เรียนออนไลน์”
Twitter ข้อมูลจากนักเรียน (20 พ.ค. 2563)

“เข้าไปเช็คในเว็บแล้วค้นพบว่าวิชาภาษาอังกฤษ ป.6 เปลี่ยนเนื้อหา เปลี่ยนครูคนสอน เปลี่ยนใบงานไปแล้ว แจ้งกันบ้าง เราทำใบงานเป็นอาทิตย์ อยู่ ๆ เปลี่ยนกลางสัปดาห์เลย เด็กก็ได้ใบงานไม่ตรงกับที่ทีวีฉาย #เรียนออนไลน์” ***Twitter ข้อมูลจากนักเรียน (20 พ.ค. 2563)***

"บอกไม่ซีเรียส แต่ครูต้องรายงานผลทุกวัน พอรายงานความจริงว่ามีเด็กเรียนไม่ถึงครึ่งก็ให้หาเหตุผลรอตอบคำถามผู้ใหญ่เวลาเขาลงมาตรวจ ต้องการอะไร" ***Twitter ข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา (25 พ.ค. 2563)***

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนต้นทาง

สังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเรียนออนไลน์ / ออนแอร์ **ต้องมีผู้ปกครองคอยควบคุมดูแล** เพื่อให้เด็กทำงานที่ได้รับมอบหมายให้แล้วเสร็จทันเวลา พบว่า การเรียนการสอนของ**ห้องเรียนต้นทางสื่อไปไม่ถึงผู้เรียนทางบ้าน** เนื่องจากผู้สอนเน้นไปที่การใช้สื่อในห้องเรียน เช่น ใบงาน รูปภาพ โดยไม่ได้คำนึงถึงผู้เรียนทางบ้านว่าจะมีสื่อนั้นหรือไม่ ในบางวิชา**ครูสอนเร็ว อธิบายยาก และพบความผิดพลาดในเนื้อหาหลายจุด** เสนอแนะให้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาก่อนนำสื่อนั้นมาแผยแพร่ สุดท้ายผู้ปกครองต้องแก้ปัญหาโดยการสอนเอง และส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าจะสามารถกลับไปเรียนในห้องเรียนตามปกติได้ในเร็ววัน

"DLTV ไม่ใช่ของใหม่สำหรับเด็กโรงเรียนในต่างจังหวัดนะคะ เค้าเรียกว่า "ครูตู้" เพียงแค่เปลี่ยนจากโรงเรียนไปดูอยู่ที่บ้านไม่ต้องใช้อินเทอร์เน็ตเปิดทีวีดูได้ ครูตู้สอนสนุกนะคะ ถึงใช้อินเทอร์เน็ตปกติเด็กก็สมัครเล่นเฟสเล่นเกม ปกติอยู่แล้ว จะยากตรงที่ต้องมีผู้ปกครองคอยควบคุม แต่ครูให้ใบงานเค้าต้องรับผิดชอบในการทำใบงานให้เสร็จ เชื่อว่านักเรียนมีความรับผิดชอบพอ บ้านมีหลายคนหลายชั้นเรียน ก็ย้อนไปดูรีรันได้ค่ะ" ***Facebook ข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา (18 พ.ค. 2563)***

"การตัดต่อภาพก็มีความสำคัญมาก เท่าที่ดู ภาพจะถูกตัดไปที่เด็กภายในห้องเรียน และโฟกัสบรรยากาศภายในห้องเรียนเสียเป็นส่วนใหญ่ แทนที่จะเน้นไปที่เนื้อหาบนกระดาน เพื่อให้เด็กที่บ้านได้ทำความเข้าใจและจดตาม (ซึ่งเป็นเรื่องยากที่เด็กแต่ละบ้านจะทำความเข้าใจด้วยตัวเอง เพราะเด็กถามผู้สอนไม่ได้ พ่อแม่หลายท่านก็ตอบลูกไม่ได้) ผู้สอนบางท่านก็เน้นไปที่สื่อที่ใช้กันภายในห้องเรียนเช่นใบงาน รูปภาพ หรือสื่อต่าง ๆ ที่มีภายในห้องเรียน โดยไม่ห่วงว่าเด็กที่บ้านจะมีสื่อนั้นหรือไม่ ซึ่ง 100% ไม่มี" ***Line ข้อมูลจากครู (18 พ.ค. 2563)***

"สรุปจากการเรียนวันนี้อยากตะโกนออกไปว่า ไม่ทัน ครูสอนเร็ว อธิบายยาก บางคนอาจต้องรีรัน เด็กเล็กผู้ปกครองอาจต้องสอนเพิ่มเติมและตอบคำถามเด็กไปด้วยถ้าเกิดความสงสัยทั้งนี้ถ้าเด็กLDเรียนคงตื้บ" ***Twitter ข้อมูลจากนักเรียน (18 พ.ค. 2563)***

"เนื้อพาผิดพลาดหลายจุด หลายวิชามากครับ อยากให้ QC ให้ดีก่อนจะนำมาเผยแพร่ให้เด็กทั่วประเทศดู" ***Twitter ข้อมูลจากผู้ปกครอง (18 พ.ค. 2563)***

"นักเรียนส่งแชทมาหาว่า เรียนทางไกล DLTV ไม่ได้เรื่อง ขนาดเด็กคนนี้ตั้งใจเรียนมาก ๆ ในห้องเรียนปกติแล้วนะ...เราก็เลยห่วงว่าถ้าไม่ตั้งใจจริง ๆ ไม่พยายามค้นห้าคำตอบเพิ่มเองก็เหมือนไม่ได้อะไรเลย ได้แต่แนะนำไปวิธีเรียนแบบนี้ให้เข้าใจมากที่สุด อยากเปิดเทอมแล้วเหมือนกันนักเรียน" ***Facebook ข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา (19 พ.ค. 2563)***

"สุขศึกษาวันที่ 19/05/63 ให้หนูมานั่งดูการเก็บคะแนน หนูได้อะไรจากวิชานี้ใน 1 ชม. ข้อตกลงในห้องเรียนอีก" ***Twitter ข้อมูลจากนักเรียน (18 พ.ค. 2563)***

"จริง ๆ การที่จะมีการเรียนออนไลน์ ครูต้นทาง หรือสถานศึกษาต้นทางที่จะปล่อยสัญญาณ ต้องทำงานอย่างหนักกว่าเดิม ทั้งการคิดแผนการสอน การคิดคอนเทนต์ ในการสอนเพื่อดึงดูดให้นักเรียนปลายทางให้เป็นที่น่าสนใจมากกว่านี้ ประหนึ่งผลิตรายการทีวีรายการนึง #เรียนออนไลน์" ***Twitter ข้อมูลจากภาคส่วนอื่นของสังคม (19 พ.ค. 2563)***

"#เรียนออนไลน์ วันนี้ หลานเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ม.2 คุณครูคนนี้ดิฉันให้ 7 เต็ม 10 เลยค่ะ เป็นคนแรกที่ดูมารู้สึกว่าค่อนข้างผ่านคุณครูสอนนักเรียน "ตั้งสมมุติฐานทางประวัติศาสตร์" แจกภาพสถานที่ทางประวัติศาสตร์ให้เด็กเป็นกลุ่ม ๆ แล้วให้เด็กตั้งคำถามตามความสนใจของตัวเอง นำไปสู่การค้นคว้าในแนวที่ตนสนใจ" ***Twitter ข้อมูลจากผู้ปกครอง (21 พ.ค. 2563)***

"เมื่อวันนี้ได้ Work From Home
หลังจากดูลูกลิง ม.6 เรียนออนไลน์แล้ว เลยมาดูบรรยากาศการเรียนออนไลน์ของหลาน ๆ บ้าง ทำให้ได้รู้ว่า การให้เด็กอนุบาล/ประถม นั่งนิ่งๆ แล้วตั้งใจเรียนผ่านโทรทัศน์นั้น เป็นอะไรที่ยากกว่าการจับปูใส่กระด้ง ปกติหลานรักการไปโรงเรียน รักเรียน รักกิจกรรมเป็นชีวิตจิตใจ ตัดภาพพอมาเรียนอยู่บ้าน แป๊บ ๆ วิ่งไปเล่น แป๊บ ๆ วิ่งไปทานขนม เรียนไปก็บ่นเบื่อไป ทุกคนในบ้านต้องช่วยกันจูงใจให้เรียนและทำการบ้านให้เสร็จ ซึ่งก็ไม่ค่อยได้ผล สุดท้ายก็แก้ปัญหาด้วยการสอนหลานเองนี่แหละ หลานสนุกและรู้เรื่องกว่า
<u>วิเคราะห์สาเหตุ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะ</u>
1) ธรรมชาติของเด็ก ไม่มีเพื่อน ไม่ค่อยมีกิจกรรมอะเนาะ จะให้นั่งนิ่ง ๆ ตั้งใจเรียนก็ยากหน่อย
2) เนื้อหาไม่ต่อเนื่องกับที่โรงเรียน เนื้อหาที่เคยเรียนแล้วหลานก็เบื่อ ส่วนเนื้อหาที่ยังไม่ได้เรียนก็ไกลกว่าตัวมาก หลานไม่เก็ท เช่น หลานพึ่งขึ้น ป.1 พึ่งฝึกอ่าน ถ้าเป็นสมัยเราก็อ่านตาพามาดูนา แก้วกับกล้วย แต่วันนี้คุณหลานเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง อวัยวะภายในร่างกาย เช่น สมอง ลำไส้ กระเพาะ ฯลฯ นอกจากจะอ่านสะกดตาม ร้องเพลงตามไม่ทันแล้ว ยังจินตนาการอวัยวะต่างๆที่ครูบอกไม่ถูก ที่บ้านเลยช่วยกันเปิด youtube เสิร์ช google หาให้ดูเป็นการใหญ่

<u>สรุป</u>
1) ลุง ป้า น้า อา ตา ยาย ทุกคนในบ้านนั่งเรียนกับหลานด้วย แล้วก็ต้องช่วยกันสอนหลานต่อไป ดีที่สมัยนี้เข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่าย ช่วยทุ่นแรงผู้ปกครองไปได้เยอะ
2) ทุกคนหวังว่าหลานจะไปเรียนได้ตามปกติในเร็ววัน 555"
Facebook ข้อมูลจากผู้ปกครอง (21 พ.ค. 2563)

1.2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้โทรสัมภาษณ์ผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและภาคประชาสังคม **จำนวน 20 คน** ประกอบด้วยการสะท้อนปัญหา ข้อคิดเห็น ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระบบทางไกลช่วงสถานการณ์ COVID–19 ของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ดังนี้

ผู้เรียน

ผู้เรียน**ส่วนใหญ่ชอบการเรียนกับครูโดยตรงในห้องเรียนมากกว่าการเรียนออนไลน์** และต้องการให้การเรียนออนไลน์เป็นเพียงทางเลือกสำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เท่านั้น ไม่ต้องการให้การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนหลักของการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีใบงานให้เด็ก เนื่องจากเป็นเพียงการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเรียน นักเรียนบางส่วนอยากให้มีการเรียนการสอนออนไลน์โดยติวเตอร์ที่มีชื่อเสียง เนื่องจากรู้สึกสนุกกับการเรียนและยังประหยัดค่าใช้จ่ายให้ผู้ปกครองได้ด้วย

"ส่วนตัวชอบเรียนสดกับครูมากกว่า เมื่อก่อนในห้องเรียนมีนักเรียนแค่ยี่สิบกว่าคน ทุกคนสนิทกัน เวลาตามครูไม่ทันสามารถถามเพื่อนและครูได้ ขอให้ครูทบทวนเนื้อหาให้ได้ การเรียนออนไลน์ทีละหลายคนไม่สามารถเปิดไมค์เพื่อซักถามได้ทุกครั้งที่สงสัย ถึงแม้จะมีให้เปิดดูซ้ำได้แต่บางครั้งก็ไม่ได้ช่วยหาคำตอบ ส่วนตัวไม่ค่อยชอบการเรียนแบบนี้ ตอนนี้ถ้าสงสัยในเนื้อหาที่เรียนก็ถามเพื่อนสนิทในกลุ่มไลน์ คอลวีดีโอแชร์หน้าจอให้เพื่อนช่วยสอน ช่วยกันเรียนในกลุ่มย่อย"

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดมุกดาหาร

"รู้เรื่องเรียนออนไลน์เพราะเพื่อนบอก ได้เรียนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ไม่มีการสนับสนุนจากโรงเรียนเพราะยังไม่เปิดเทอม ส่วนตัวชอบเรียนออนไลน์ อยากให้มีอีก แต่ถ้าเลือกได้อยากเรียนในห้องเรียนมากกว่า"

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดมุกดาหาร

"ชอบเรียนในห้องเรียนมากกว่า ถ้าเลือกได้อยากเรียนในห้องเรียนมากกว่า แต่ก็อยากให้มีเรียนออนไลน์ต่อไปจะได้ใช้เวลาว่างในการทบทวนเนื้อหา ถ้าสถานการณ์ยังไม่ปกติก็เรียนออนไลน์ไปก่อนก็ได้ โรงเรียนไม่มีการเก็บคะแนนจากการเรียนออนไลน์เป็นแค่การเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเทอม"

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบุรี

"ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ คุณครูสอนสนุก มีกิจกรรมให้ทำ ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เพราะยาก ครูสอนเร็ว เรียนไม่ทัน โรงเรียนไม่มีใบงานให้ ชอบเรียนออนไลน์เรียนมากกว่าโดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ"

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดมุกดาหาร

ครู

การเข้าถึงการเรียนการสอนของนักเรียนในจังหวัดที่อยู่ห่างไกลที่ไม่มีอุปกรณ์การเรียน ไม่มีไฟฟ้าใช้ สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากการเรียนออนไลน์เป็นนโยบายที่เร่งด่วน ส่งผลให้สถานศึกษาขาดความพร้อมในการเตรียมการเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ เขตพื้นที่รับนโยบายจากกระทรวงมาปฏิบัติแต่ไม่มีการปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ **โรงเรียนต้องทำรายงานส่งเขตพื้นที่จำนวนมาก** แม้จะเป็นเพียงการเตรียมพร้อมสำหรับเปิดภาคเรียน แต่เด็กส่วนใหญ่ในประเทศยังขาดความพร้อมในหลายด้าน ภาครัฐควรให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์การเรียน ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ในส่วนเนื้อหาของ DLTV พบว่า **เนื้อหาขาดความต่อเนื่องกับหลักสูตรที่เด็กเคยเรียนในระดับชั้นก่อนหน้า** ทำให้เด็กเรียนไม่เข้าใจ บางวิชามีเนื้อหายากเกินไป อีกทั้งเทคนิคการสอนของครูก็ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็ก **ข้อดีของการเรียนออนไลน์/ออนแอร์** คือ เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยมีข้อเสนอแนะให้ 1) รัฐบาลควรสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้แก่ผู้เรียน 2) สพฐ. ควรดำเนินการนำร่องนโยบายก่อนที่จะนำนโยบายมาปฏิบัติจริง 3) ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยี การสอนออนไลน์ เพื่อให้ครูนำไปพัฒนาต่อยอดเองได้ เช่น อัดคลิปการสอนด้วยตนเอง 4) เขตพื้นที่ควรปรับวิธีการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง

"สงสารคนที่ไม่ได้เรียน จากห้อง 20 คน สามารถเข้าถึงและเรียนได้เพียง 5 คน อีก 15 คน อยู่บ้านเล่นโคลน เก็บผักเก็บหญ้าไป นี่คือสภาพจริงของโรงเรียนในต่างจังหวัดไกล ๆ เด็กโดนปล่อยทิ้งเลย เด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงได้ เนื่องจาก ไม่มีทีวี ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง จะให้คิดถึงเรื่องเรียนออนไลน์ได้อย่างไร แค่มาเรียนปกติก็ถือว่าดีมากแล้ว เงินมาโรงเรียนเพื่อกินขนมก็ยังไม่มี และเหล่านี้มีจำนวนเยอะมากในโรงเรียน ยิ่งพูดยิ่งสะท้อนความเหลื่อมล้ำ ยิ่งเห็นชัดถึงความเหลื่อมล้ำของการศึกษาไทย เขตพื้นที่การศึกษา รับนโยบายมาไม่ได้มีการปรับให้เข้ากับบริบทเป็นเหมือนคนกลาง เขตพื้นที่การศึกษาต้องรู้ว่าแต่ละโรงเรียนภายใต้สังกัดของตนเองเป็นอย่างไร และจัดการปรับนโยบายให้เข้ากับแต่ละบริบทของโรงเรียน ใช้นโยบายเดียวกันกับทุกโรงเรียน ซึ่งในความเป็นจริง ทำแบบนั้นไม่ได้ มีเอกสารที่ส่งมาจากเขตทุกวัน มีรายวัน รายงานทุกคน ยิ่งเพิ่มความยุ่งยากให้กับโรงเรียน เขตพื้นที่สั่งอย่างเดียว และคาดหวังว่าโรงเรียนต้องทำได้นะ ต้องไม่แย่กว่าโรงเรียนอื่น ๆ ในเขต ฯ เดียวกันนะ ข้อมูลที่ส่งไปก็ไม่รู้ว่าได้เอาไปใช้หรือไม่ สิ่งที่กระทรวง ฯ คิดเป็นสิ่งที่ดี ที่ไม่อยากให้เด็กว่าง อยากให้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ เพราะหยุดเรียนไปนาน และเป็นการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์โควิดที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต แต่อาจลืมมองไปว่าเด็กส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่พร้อม ควรให้การสนับสนุนในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนค่าใช้จ่ายในส่วนของ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ฯลฯ แต่กระทรวงไม่ได้สนับสนุนอะไรเลย แต่ทางโรงเรียนก็ต้องทำเพื่อสนองนโยบายของเขต ฯ

ก่อนออกนโยบาย อยากให้ลงมาดูพื้นที่จริง เพราะนโยบายส่วนใหญ่ ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา แต่เป็นการเพิ่มปัญหาและมีคนกลุ่มน้อยที่ได้ประโยชน์จากการเรียนออนไลน์นี้ แต่ยังทิ้งนักเรียนอีกมากไว้ข้างหลัง สร้างความเหลื่อมล้ำที่มากเกินไปอยากให้องค์กรอื่นเข้าไปมีส่วนร่วม เพราะแต่ละพื้นที่ความร้ายแรงของสถานการณ์ต่างกัน ต้องการให้มีการจัดการให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่”

ครู จังหวัดกระบี่

“เนื้อหา DLTV ชั้นประถม หลักสูตรไม่มีความต่อเนื่องจากที่เคยจัดการเรียนการสอนมาก่อน ทำให้นักเรียนเรียนไม่รู้เรื่อง จากเดิมที่ไม่ค่อยจะจดจ่ออยู่แล้ว มาเจอบทเรียนที่ไม่น่าสนใจก็แทบจะไม่เรียนเลย ขนาดมีผู้ปกครองดูแลใกล้ชิด แต่นักเรียนก็ไม่สามารถจดจ่อได้ เนื้อหาบางบทค่อนข้างยาก แค่อ่านความเป็นจริงคือยังอ่านไม่ออก แต่เนื้อหา DLTV ยากกว่านั้นมาก เนื้อหาที่สอนผิดก็มีเยอะ การสอนบางวิชายังขาดความน่าสนใจ”

ครู จังหวัดอุทัยธานี

“การให้ความรู้ครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยี การเรียนออนไลน์ มีความสำคัญมาก เพราะช่วยกระตุ้นให้ครูเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ส่วนกลางควรเพิ่มมาตรการในการให้ความรู้ครูแบบที่ไม่ใช่รวมกันทั้งประเทศ อาจเป็นในระดับจังหวัดให้ทั่วถึงและครอบคลุม เพื่อครูสามารถดำเนินการต่อยอดด้วยตนเองได้ ต้องการให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ เพราะอยากให้ตอบโจทย์แนวคิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดเรื่องความพร้อมในหลายด้าน ทั้งตัวเด็ก ครู และระบบบริหารจัดการจากส่วนกลาง ยังอยากให้มีต่อแต่มีแบบมีคุณภาพ จากสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เรียนรู้ว่าต่อไปตนเองจะนำเรื่องการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาพัฒนาต่อยอด เช่น การอัดคลิปตนเองเพื่อสอนเด็ก ทำให้ตัวเองมองมุมใหม่และพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น”

ครู จังหวัดชัยนาท

ข้อดีของ DLTV : ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นและได้รับทราบปัญหาของผู้เรียนมากขึ้นมากขึ้น รวมถึงทำให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ข้อเสีย DLTV : (1) ผู้เรียนที่ฐานะทางบ้านค่อนข้างยากจนแต่ขาดความพร้อมในด้านวัสดุ อุปกรณ์ ผู้ปกครองพยายามที่จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนเหมือนเพื่อนคนอื่น จึงใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยการกู้เงินนอกระบบ ส่งผลให้เป็นการเพิ่มปัญหาในเชิงโครงสร้างมากยิ่งขึ้น (2) DLTV ไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก เนื่องจากด้วยวัยของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจดจ่อได้เป็นระยะเวลานาน (3) ให้มีการเก็บและส่งส่งข้อมูลไปยังเขตพื้นที่การศึกษา ข้อดีคือโรงเรียนมีขนาดเล็ก ทำให้สามารถเก็บข้อมูลและทำงานได้ง่าย แต่ก็มีปัญหาเรื่องบ้านของเด็กที่อยู่ไกล อีกทั้งไม่มีค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนครูเพื่อดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ : (1) อยากให้มีการออกแบบการสอนเพื่อฝึกทักษะเพิ่มมากขึ้น มีการฝึกทักษะที่สามารถใช้ได้จริง เพราะไม่ใช่ทุกคนที่พร้อมจะเรียน (2) อยากให้รัฐบาลช่วยสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็ก เพื่อให้พร้อมสำหรับการเรียน

ครู จังหวัดเพชรบูรณ์

“มีการให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามเพื่อสำรวจความพร้อม แต่คำถามส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะที่กว้างเกินไป ไม่สามารถสะท้อนข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากนัก

จากการจัดการเรียนการสอนพบปัญหาว่า เนื้อหาของ DLTV มีความยากเกินความเข้าใจของผู้เรียน และค่อนข้างมีตารางเวลาที่ขัดเจน ขาดความยืดหยุ่น อีกทั้งครูได้สะท้อนว่า นโยบายเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV เป็นนโยบายที่เร่งด่วนเกินไป ส่งผลให้สถานศึกษาขาดความพร้อมในการเตรียมการเพื่อรองรับ ครูเสนอเพิ่มว่า สพฐ. ควรดำเนินนำร่องโครงการต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับทุกภาคส่วน และเป็นการสร้างความเข้าใจในการดำเนินการที่ตรงกัน โดยส่วนตัวเห็นด้วยกับการนำ DLTV มาใช้ในช่วงสถานการณ์โควิด เนื่องจากเป็นการใช้เวลาว่างของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์ และผู้เรียนที่อยู่ในต่างจังหวัดได้มีโอกาสเรียนกับครูที่ดี มีเทคนิคที่น่าสนใจ แต่ควรมีการตรวจสอบถึงขั้นตอน กระบวนการ เนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนให้ถูกต้องก่อนจะส่งต่อไปยังผู้เรียนและโรงเรียน ในอนาคตหากสามารถดำเนินการได้ อยากให้เพิ่มเติมเรื่อง ความฉลาดทางดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทั้งในแง่ของวิชาการและชีวิตมากยิ่งขึ้น”

ครู กรุงเทพมหานคร

ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า **ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนในห้องเรียนมากกว่าเรียนแบบออนไลน์** เพราะการเรียนออนไลน์ผู้ปกครองต้องคอยดูแลและตอบข้อซักถามตลอดเวลา ทำให้ไม่สะดวก สำหรับผู้ปกครองที่ต้องทำงานประจำ สรุปได้ว่า การเรียนออนไลน์ไม่เหมาะสมกับผู้ปกครองที่ต้องทำงานประจำ ผู้ปกครองที่ไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน และผู้ปกครองที่เป็นผู้สูงวัย มีข้อเสนอแนะว่า **การเรียนออนไลน์ควรจะเป็นแหล่งให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เมื่อเรียนในห้องเรียนไม่เข้าใจเท่านั้น** นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า**การนำบทเรียนมาออกอากาศซ้ำ (Rerun)** จะช่วยให้มีความสะดวกยืดหยุ่นมากกว่า เมื่อเด็กอยากเรียนซ้ำในเรื่องที่ไม่เข้าใจ ก็สามารถกลับมาดูใหม่เรียนใหม่ได้ และหากไม่สามารถให้เด็กไปเรียนที่โรงเรียนได้ ควรใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนฯ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนที่เป็นเหมือนบ้านจิตอาสาที่พร้อมจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนโดยแบ่งเป็นระดับชั้น และภาครัฐควรสื่อสารทำความเข้าใจกับคนทุกกลุ่ม เพราะยังมีหลายคนที่ไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนครั้งนี้

> “การเรียนออนไลน์ต้องมีผู้ปกครองคอยดูแลตลอดเวลา ต้องเรียนไปพร้อมกับลูกและตอบข้อซักถามเวลาลูกไม่เข้าใจ ทำให้เด็กในหมู่บ้านบางคนไม่ได้เรียนเลยเพราะผู้ปกครองต้องทำงานทุกวัน มีข้อเสนอแนะคืออยากให้ปรับวิธีการสอนที่สื่อถึงนักเรียนทางบ้านด้วย ตอนนี้เหมือนนั่งดูคนอื่นเรียน”
>
> **ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดมุกดาหาร**

> “การเรียนออนไลน์ควรจะเป็นแหล่งให้นักเรียนทบทวนความรู้เมื่อเรียนในห้องเรียนไม่เข้าใจ เนื้อหาวิชาเดียวกันควรมีครูผู้สอนหลายคน เพราะครูแต่ละคนจะมีเทคนิคการสอนคนละแบบ ให้ผู้เรียนได้เลือกผู้สอนที่ตนเองเรียนแล้วเข้าใจได้”
>
> **ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดยโสธร**

> “ถ้า 1 กรกฎาคม โรงเรียนยังเปิดไม่ได้จริง ๆ แต่ละหมู่บ้าน / ตำบล ควรจะมีศูนย์ ฯ เหมือนบ้านจิตอาสาที่พร้อมจัดการเรียนการสอน เช่น บ้านหลังนี้ ม.1 บ้านหลังนี้ ม.2 ... ภาครัฐควรสื่อสารทำความเข้าใจกับคนทุกกลุ่ม เพราะยังมีหลายคนที่ไม่เข้าใจ ไม่ใช่แค่เรื่องการขาดแคลนอุปกรณ์แต่ไม่เข้าใจวิธีการและจุดมุ่งหมายในการเรียนครั้งนี้ อยากให้ปลูกฝังจิตสำนึกของผู้ปกครองและเด็กให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ไม่ควรฝากความหวังไว้ที่รัฐบาลเพียงอย่างเดียว”
>
> **ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**

> “ข้อดีของการเรียนออนไลน์คือเป็นการฝึกให้เด็กมีสมาธิมากขึ้น รู้จักเป็นผู้รับฟัง รู้จักมารยาทในการเรียน มีกาลเทศะ เวลาครูสอนจะต้องรับฟัง เมื่อมีคำถามต้องยกมือ (ผ่านแอปพลิเคชัน) ข้อเสียคือคนที่ไม่มีความพร้อม ไม่มีอุปกรณ์ในการเรียนจะไม่ได้เข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม”
>
> **ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดขอนแก่น**

> “การเรียนแบบนี้ไม่เหมาะกับเด็กที่อาศัยอยู่กับผู้สูงอายุเพราะไม่สามารถให้คำแนะนำในการเรียนได้อย่างเต็มที่ และไม่สามารถแก้ปัญหาทางเทคนิคได้ เช่น การเชื่อมต่อสัญญาณทีวีและสัญญาณอินเทอร์เน็ต”
>
> **ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนราธิวาส**

ภาคประชาสังคม

ภาคประชาสังคมมีความเห็นว่า **การเรียนออนไลน์มีข้อดี** คือ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองใส่ใจดูแลบุตรหลานของตนเองมากขึ้น **ส่วนข้อเสีย** คือ การเรียนออนไลน์เป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยชัดเจน เห็นได้จากเด็กบางกลุ่มมีอุปกรณ์การเรียนพร้อมทุกอย่าง ในขณะที่เด็กบางกลุ่มไม่มีแม้อุปกรณ์ที่จะใช้ในการเรียน สำหรับปัญหาด้านการเรียนการสอนพบว่า เนื้อหาของ DLTV ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มได้ เช่น เด็กที่บกพร่องด้านเรียนรู้ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ฯลฯ ในภาวะวิกฤตเช่นนี้จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษามากขึ้น หากภาครัฐสามารถบริหารจัดการได้ดีก็ถือเป็นโอกาสอันดีที่ต่อไปในอนาคตจะได้กำหนดให้มีการเรียนออนไลน์ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียนปกติ

มี**ข้อเสนอแนะ**ให้ 1) หน่วยงานระดับนโยบายควรสื่อสารถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจโดยทั่วกัน 2) รัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้ผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน 3) เขตพื้นที่ควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 4) หน่วยงานส่วนกลาง/เขตพื้นที่ ควรกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ตามความเหมาะสมของบริบทของโรงเรียน 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ควรประสานร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้ผ่านพ้นวิกฤตในครั้งนี้ไปด้วยกัน

"ข้อดีของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์คือ เด็กได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน เป็นเหมือนกับการเพิ่มบทบาทของผู้เรียนในการส่งเสริมบทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เมื่อก่อนผู้ปกครองใส่ใจ แต่ตอนนี้ยิ่งเพิ่มความใส่ใจมากยิ่งขึ้น ก็ถือเป็นข้อดี ส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ก่อนเปิดเทอม เป็นการทบทวน และนำมาทดสอบ ข้อเสียคือไม่ได้มีการตั้งตัว ไม่ได้มีงบประมาณตรงส่วนนี้เข้ามา support การซื้อแอปพลิเคชันไม่ได้มีการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้ามาก่อน เป็นงบประมาณที่โพล่ขึ้นมาโดยไม่ได้ตั้งตัว จะเข้าไปกินงบประมาณส่วนอื่นของโรงเรียน อีกอย่างการจัดการเรียนการสอนจะเลื่อนไปเรื่อย ๆ จะไม่เต็มที่เหมือนทุกปี เนื้อหาที่สอนเด็กถูกจำกัดด้วยเวลาที่มีน้อย เมื่อเปิดเทอมจริง ๆ ก็ไม่สามารถสอนได้เต็มที่ เป็นเหมือนการเรียกร้อง self – learning กับเด็กมากเกินไป ถ้าเป็นเด็กมหาวิทยาลัยอาจง่าย แต่เป็นเด็กอาจยาก"

"ตอนนี้เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนว่าบทบาทของเทคโนโลยีได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน ถ้าทำให้ดีขึ้นในอนาคตต่อไปการเรียนการสอนต้องเพิ่มตรงส่วนนี้เข้าไปด้วย อาจมีการกำหนดไปเลย หรือส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติ ต้องยอมรับว่าการเรียนการสอนของไทยในปัจจุบันเป็นการสอนแบบ Teacher Center เป็นใหญ่ แต่ก็ต้องยอมรับนะว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วไปสู่ Child Center การเป็นครูโค้ช อาจมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อปิดช่องว่างตรงส่วนนี้ไปได้"

"เรามีนักเทคโน ฯ มากมาย แต่ยังติดอยู่ใน comfort zone กันอยู่ ทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา และนักเรียน นี่เป็นสถานการณ์ที่ทั้งหมดต้องผ่านไปด้วยกัน ต้องออกไปจาก comfort zone ด้วยกัน การศึกษาคือความเจ็บปวด กว่าจะถูก เปลี่ยนแปลง ต้องลองผิดลองถูก ต้องใช้เวลา แต่การศึกษาก็จะทำเล่น ๆ ไม่ได้ เมื่อได้โอกาสแล้วต้องทำให้ดี"

หัวหน้าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร

“มองถึงประเด็นของความเหลื่อมล้ำ เพราะไม่ใช่ทุกกลุ่มที่จะมีอุปกรณ์พร้อมสำหรับการเรียน ตัวอย่างใกล้ตัว โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ในเรื่องของการเรียนรู้ นอกจากนั้นเป็นเรื่องของการจดจ่อในบทเรียน แม้แต่ตัวเราเองที่เป็นผู้ใหญ่ยังยากที่จะจดจ่ออะไรเป็นระยะเวลานาน ยิ่งถ้าอุปกรณ์ขาดความพร้อม มีปัญหายิ่งส่งผลให้เด็กหรือแม้แต่ตัวเราไม่อยากจะใช้ สะท้อนให้เ ห็นความเหลื่อมล้ำในด้านอุปกรณ์ ถ้าสามารถสนับสนุนและจัดหาตรงส่วนนี้ได้ก็จะดีมากยิ่งขึ้น

นักวิชาการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“ทุกการกระทำต้องสามารถตอบให้ได้ว่า ทำไปเพื่ออะไร วัตถุประสงค์ของการกระทำคืออะไร รัฐบาลพยายามผลักดัน เรื่อง self - learning ให้เกิดขึ้นกับครู ทั้งเรื่อง การไปเยี่ยมบ้าน การจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ แต่ความเป็นจริงแล้วควรมีการทบทวนถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำต่าง ๆ”

“ไม่ใช่การมองแค่เพียงว่า ครูจะให้แค่ไหน แต่ต้องมองด้วยว่า คนรับจะสามารถรับได้แค่ไหน”

“การให้ครูมาอยู่ในพื้นที่สามารถทำงานร่วมกันได้ เพื่อช่วยกันตรวจสอบเนื้อหาก่อนจะปล่อยไปสู่เด็ก นำไปสู่การสร้าง professional learning community ร่วมกัน

“การเรียนการสอนด้วย DLTV เป็นเหมือน standard drive เนื้อหาบางอย่างที่ยากเกินไปก็ไม่สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนในบางกลุ่มได้ เด็กบางคนยังไม่แม้แต่จะสามารถอ่านออกได้ ยิ่งส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำ ถ้าสามารถบริหารจัดการได้ตามบริบท ตามคุณภาพของสถานศึกษา และจัดเนื้อหาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของเด็กน่าจะเป็นสิ่งที่ดีมาก ไม่อยากให้เป็นเพียงการรายงานให้กระทรวง ฯ เห็นเพียงอย่างเดียว สิ่งเหล่านี้ไม่ work แล้ว อยากให้ทำน้อย ๆ แต่เด็กได้ประโยชน์จริง ๆ”

เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญการดูแลและพัฒนาเด็ก

“การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างวัฒนธรรมของการจัดการศึกษา ในภาพที่ใหญ่ขึ้นมาคือ การกระจายอำนาจให้กับโรงเรียนและคุณครู ให้ออกแบบการเรียนรู้ให้กับตัวเองได้ โดยที่ต้นสังกัด เขตพื้นที่ฯ สามารถเปลี่ยนหน้าที่ของตนเองให้เป็นผู้ที่สนับสนุน ไม่ว่าจะเป็น infrastructure idea การสอนในที่อื่น ๆ ที่เกิดการ sharing กัน ให้กับโรงเรียน คุณครู เพื่อไป support เด็ก แทนที่จะเป็นการ set มาตรฐานบางอย่างว่าโรงเรียนจะต้องทำแบบนี้นะ ถ้าไม่ผ่านให้ตก ควรเปลี่ยนบทบาทให้กลายเป็นผู้ที่ support แทน ให้เข้าใจว่าโรงเรียนกำลังประสบปัญหาอะไร เด็กกำลังประสบปัญหาอะไร ครูกำลังประสบปัญหาอะไร และแก้ไข ช่วยแก้ไข มากกว่าเป็นคนที่บอกว่าถูกผิด”

ผู้ก่อตั้งมูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์

“เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้เลยว่า พอเกิดเหตุการณ์วิกฤตขึ้น ทำไมหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงไม่ทำงานร่วมกัน เช่น กระทรวงศึกษา ฯ กับท้องถิ่นก็เข้าใจได้ว่าเป็นคนละกระทรวง จริง ๆ น่าจะมี working group level แล้วมาช่วยกันทำงานเหล่านี้ได้ ขนาดใน อปท. เอง ในกระทรวงเดียวกัน ก็ยังไม่มีการทำงานร่วมกัน เหล่านี้เป็นเรื่องในเชิงการบริหารจัดการ ถ้าดูเครื่องมือ DLTV อย่างเดียวถือว่าเราทำได้ดี ถึงคนจะชอบบ่นกันว่า คุณภาพหลุด QC แต่ใน level ของเวลาเท่านี้ในการทำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ คิดว่าทำได้ดีมาก คือ จินตนาการบางประเทศ ครูของบางประเทศต้องไปเป็นโฆษกของช่องทีวีเพื่อทำแบบเดียวกันกับ DLTV เพราะเค้าไม่มีเครื่องมืออะไรเลยมารองรับ สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ การ support ท้องถิ่นให้สามารถสื่อสารกลับไปกลับมาอย่างถูกต้องได้ยังไง ในหน่วยงานเดียวกันเองสร้างยังไงให้การทำงานซิงค์กันแล้วมันโปร่งใส ไม่กลัวกัน คิดว่าถ้าทำได้จะง่ายขึ้นเยอะมาก เพราะ สพฐ. เองก็ต้องทำงานเยอะมาก ต้อง empower ให้คนที่อยู่ใน level ของโรงเรียนหรือเขต ฯ สามารถทำได้เอง ต้องชื่นชมเค้าเยอะ ๆ หากทำได้ หากทำผิดก็ต้องอภัยเยอะ ๆ การรายงานผลที่ไม่เป็นจริงต้องไม่ให้อภัยเลย”

Data and Impact Manager มูลนิธิทีช ฟอร์ ไทยแลนด์

ส่วนที่ 2 : แนวคิด เรื่อง การจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต ซึ่งประกอบด้วย 1) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล 2) แนวคิด / ข้อเสนอแนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต และ 3) กรณีศึกษาในต่างประเทศถึงแนวทางจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล ได้มีผู้ให้ความหมายของการศึกษาทางไกลไว้ ดังนี้

วิจิตร ศรีสอ้าน (2529) ได้ให้ความหมายของ การเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) ว่าหมายถึง ระบบการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อประสม อันได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลัก โดยมุ่งให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเองอยู่กับบ้าน ไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ อีกทั้งได้มีการให้ความหมายเพิ่มเติมไว้ว่า **“การสอนทางไกล” หมายถึง** การสอนที่ผู้เรียนผู้สอนอยู่ไกลกันแต่สามารถมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้ โดยอาศัยสื่อประสมเป็นสื่อการเรียนการสอน โดยผู้เรียนผู้สอนมีโอกาสพบกันอยู่บ้าง ณ ศูนย์บริการการศึกษาเท่าที่จำเป็น การเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากสื่อประสมที่ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก

การศึกษาทางไกล มีคำที่ใช้เรียกอย่างแพร่หลายอยู่ 3 คำคือ การศึกษาทางไกล (Distance Education) การสอนทางไกล (Distance Teaching) และการเรียนทางไกล (Distance Learning) คำเหล่านี้มีความหมายใกล้เคียงกัน และมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) การศึกษาทางไกล (Distance Education) หมายถึง ระบบของการจัดการศึกษาแบบหนึ่งที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ต้องมานั่งอยู่ในห้องเรียน คือ อยู่ห่างไกลกัน การจัดการเรียนได้อาศัยสื่อประเภทต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น สิ่งพิมพ์เครื่องมือจักรกล และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ความหมายของการศึกษาทางไกลจึงมองความสำคัญหรือมีจุดเน้นที่ระบบของการให้การศึกษาที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

2) การสอนทางไกล (Distance Teaching) หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องของสถานที่ เวลา โดยถือเอาความสะดวกและความพร้อมของผู้เรียนเป็นหลัก ลักษณะการสอนที่สำคัญ คือ เปิดโอกาสในการเลือกวิธีการเรียนสอนได้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ใด มีการใช้สื่อการเรียนหลาย ๆ อย่าง ผู้เรียนไม่ต้องมานั่งเรียนในห้องเรียนและไม่ต้องมีครูสอนประจำ

3) การเรียนทางไกล (Distance Learning) หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ ผ่านทางระบบการสื่อสารมวลชนโดยมิต้องเข้าไปนั่งเรียนในห้องใดห้องหนึ่งหรือที่ใดที่หนึ่ง การเรียนรู้ทางไกลจึงมีจุดเน้นที่บุคคลแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ นั่นเอง

เทอรี่ เพจ และเจ.บี.โทมัส (Terry Page and J.B.Thomas 1977 : 107) ได้ให้คำนิยามการสอนทางไกลหรือการศึกษาทางไกลว่า เป็นการศึกษาที่ครูและการสอนมิได้กระทำกันโดยการเผชิญหน้ากับผู้เรียน แต่ใช้การติดต่อระหว่างกันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น โดยเอกสารการสอน วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

อี.เจ.เบิร์กและซี.ซี.ฟรีวิน (E.J.Burge and C.C.Frewin. 1985) ได้ให้ความหมายของการเรียนทางไกลไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมการเรียนที่สถาบันการศึกษาได้จัดทำให้กับผู้เรียนซึ่งไม่ได้เลือกเข้าเรียนหรือไม่สามารถเข้าเรียนในการสอนแบบชั้นเรียนปกติได้ กิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นใหม่นี้เป็นการผสมผสานวิธีการที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ การกำหนดให้มีระบบการจัดส่งสื่อการสอนและมีการวางแผนการดำเนินการรูปแบบของธรรมชาติ ประกอบด้วย เอกสารสิ่งพิมพ์ โสตทัศนูปกรณ์ สื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เรียนอาจเลือกใช้สื่อเฉพาะตนหรือเฉพาะกลุ่มได้ มีการวางแผนการดำเนินการ มีระบบการจัดส่งสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ สำหรับระบบบริการก็มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาทางไกลขึ้นเพื่อรับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 173) ได้ให้ความหมายของการศึกษาทางไกล (Distance Education) ไว้ว่า หมายถึง ระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยอาศัยสื่อการสอนในลักษณะของสื่อประสม โดยการใช้สื่อต่าง ๆ ร่วมกัน อาทิเช่น ตำราเรียน เทปเสียง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ หรือโดยการใช้อุปกรณ์โทรคมนาคมและสื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์เข้ามาช่วยในการแพร่กระจายการศึกษาไปยังผู้ที่ปรารถนาจะเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางทั่วทุกท้องถิ่น การศึกษานี้มีทั้งในระดับต้นจนถึงระดับสูงขั้นปริญญา การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาวิธีหนึ่งในการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนที่อาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อบุคคล รวมทั้งระบบโทรคมนาคมรูปแบบต่าง ๆ เป็นหลักในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อเหล่านี้และอาจมีการสอนเสริมควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถซักถามปัญหาจากผู้สอนเองหรือผู้สอนเสริม โดยที่การศึกษานี้อาจจะอยู่ในรูปแบบของการศึกษาอิสระ การศึกษารายบุคคล หรือรูปแบบของมหาวิทยาลัยเปิดก็ได้

เชียรศรี วิวิธสิริ (2535 : 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาทางไกล (Distance Education) หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยไม่ต้องติดต่อสื่อสารกับผู้สอนโดยตรง ทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ กันเอง ไม่ต้องมานั่งเผชิญหน้ากันในห้องเรียน ผู้สอนและผู้เรียนจะอยู่ไกลกันในด้านระยะทาง ไม่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และห่างไกลกันในเรื่องของเวลา คือ เวลาสอนและเวลาเรียนคนละเวลาไม่ตรงกัน การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ยึดหลักการผสมผสาน ระหว่างสังคมการเรียนรู้และสังคมเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยการเรียนการสอนจะอาศัยสื่อเป็นสำคัญ ดังนั้น การเรียนรู้ส่วนใหญ่จึงเกิดจากสื่อประสมที่ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก

สุมาลี สังข์ศรี (2539 : 93) การศึกษาทางไกล หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ไปทางสื่ออาจจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรืออื่น ๆ ผู้เรียนจะรับความรู้จากสื่อเหล่านี้ในลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง โดยผู้เรียนไม่ต้องเดินทางเข้ามายังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ทำงาน ผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียน และจะต้องบริหารการเรียนของตนเองภายในเวลาที่สถาบันการศึกษากำหนด การพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้าง แต่น้อยครั้งมากจะเป็นการพบปะเพื่อทบทวนเพื่อซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองไม่เข้าใจหรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้น ๆ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวิจิตร ศรีสอ้าน สรุปการเรียนการสอนทางไกลว่า เป็นการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียนแต่อาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลัก มุ่งให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองที่บ้านโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน

วิจิตร ภักดีรัตน์ ได้ให้ความหมายของการสอนทางไกลไว้ ความว่า การสอนทางไกล คือ การเรียนการสอนที่มีระยะทางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้สอนอยู่คนละที่ คนละทาง ไม่ว่าใกล้หรือไกล จึงจำเป็นที่จะต้องใช้สื่อหรือระบบวิธีที่ทำให้รู้สึกว่าใกล้ชิดหรือเสมือนใกล้ชิดกัน

นิคม ทาแดง ได้ให้ความหมายของการสอนทางไกลไว้ว่า การสอนทางไกล มุ่งจัดระบบให้สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ทักษะ และเจตคติผ่านสื่อการศึกษาและลดบทบาทการศึกษาแบบเผชิญหน้าให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและสื่อสารทางการศึกษา ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสทางการศึกษา

คีแกน (Keegan. 1986) ได้กำหนดลักษณะเฉพาะของการเรียนทางไกลไว้ ดังนี้

1) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่กัน

2) สถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนดขอบเขตและวิธีการในการบริหารจัดการ (รวมทั้งการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน)

3) ใช้กระบวนการสื่อสารในการนำเสนอเนื้อหาหลักสูตร เป็นตัวประสานระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

4) สามารถติดต่อกันได้ทั้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและ / หรือสถาบันการศึกษากับผู้เรียน

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2540 : 10) ได้ให้ความหมายการเรียนการสอนทางไกลไว้ว่า หมายถึง การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่เผชิญหน้ากัน แต่ใช้การจัดระบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ที่จัดให้

ดังนั้น การศึกษาทางไกล หมายถึง ระบบของการจัดการศึกษาแบบหนึ่ง ที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ต้องมานั่งอยู่ในห้องเรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง อาศัยสื่อประสมเป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น เอกสารการสอน วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ โดยผู้เรียนอาจเลือกใช้สื่อเฉพาะตนหรือเฉพาะกลุ่มได้ มีการวางแผนการดำเนินการ มีระบบการจัดส่งสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อเหล่านี้และอาจมีการสอนเสริมควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถซักถามปัญหาจากผู้สอนเองหรือผู้สอนเสริม โดยที่การศึกษานี้อาจจะอยู่ในรูปแบบของการศึกษาอิสระ การศึกษารายบุคคล หรือรูปแบบของมหาวิทยาลัยเปิดก็ได้

2.2 แนวคิด / ข้อเสนอแนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต

มีนักวิชาการได้ให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องไว้หลากหลายประเด็น สรุปได้ดังนี้

นักวิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์ (2563) ได้ให้ข้อเสนอแนะ / แนวทางการดำเนินการ **“การจัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย”** สรุปใจความสำคัญ ดังนี้

กระชับหลักสูตร เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน ปรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และยกระดับการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด - 19 และสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ โดยดำเนินการปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา ผ่อนคลายตัวชี้วัดและโครงสร้างเวลาเรียน มีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพิ่มความชัดเจนในการสื่อสารแก่ครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับเนื้อหาที่จำเป็นของแต่ละช่วงวัย มีการจัดทำคู่มือหลักสูตรฉบับย่อสำหรับผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระในการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นโค้ชให้แก่ครู โดยให้คำแนะนำการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะกับบริบทและสถานการณ์ของพื้นที่ ตลอดจนโรงเรียนต้องให้ความรู้แก่นักเรียนในการป้องกันตนเองจากโรคระบาด ซึ่งองค์กรอนามัยโลกได้จัดทำคู่มือไว้แล้ว

นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญด้านระบบการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย หลากหลาย เหมาะสม และตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่

นักวิชาการจาก EDUCA กชกร มั่นคงเจริญกิจ (2562) ได้นำเสนอบทความหัวข้อ **“ครูผู้สร้างการเรียนรู้ในสถานการณ์แห่งชีวิต”** สามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต นำไปสู่คำถามสำคัญที่ว่า **“ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือส่งผลต่อความปลอดภัยของชีวิตได้อย่างไร”** โดยการ**ปรับเนื้อหาและตั้งคำถามเกี่ยวกับบทเรียนใหม่**เพื่อสร้างความตระหนักต่อสถานการณ์ต่าง ๆ **ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะชีวิตได้อย่างเชี่ยวชาญในสถานการณ์ที่เหมาะสม** ยกตัวอย่างเช่น ในรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะในการเอาตัวรอด การปฐมพยาบาล การอ่านแผนที่ การผูกเงื่อน ฯลฯ **สร้างการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ มีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ / ทีมงานเพื่อสนับสนุนวิชาการ** จัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั่วไป เพื่อให้นักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถติดตามบทเรียนได้เมื่อสถานการณ์ดีขึ้น **และเจ้าหน้าที่ / ทีมสนับสนุนเฉพาะหน้า (Smart Support Team)** เพื่อจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการตนเองเมื่อเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมการปรึกษาเพื่อปรับสภาพจิตใจของนักเรียนในภาวะวิกฤตต่าง ๆ

นักวิเคราะห์การศึกษา ของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) (2563) ได้เสนอแนะ**แนวทางแห่งอนาคตเพื่อเปลี่ยนวิธีให้การศึกษาแก่คนรุ่นใหม่** สรุปสาระดังนี้ (1) การให้ความรู้แก่พลเมืองโลกที่เชื่อมโยงถึงกันเป็นเรื่องสำคัญของโลกในทศวรรษหน้า โดยเชื่อมโยงความแตกต่าง ก้าวข้ามขอบเขตที่มีแต่เดิม ให้เข้าใจและสร้างความร่วมมือกันได้ (2) นิยามบทบาทใหม่ของครูผู้สอน / นักการศึกษาให้ชัดเจน โดยทบทวนและเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอน / นักการศึกษาที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ใน

ศตรวรรษที่ 21 ซึ่งการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนจากการบรรยายให้ความรู้ เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ (3) สอนทักษะชีวิตสำหรับอนาคต นั่นคือ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างความฉลาดทางอารมณ์ การทำงานได้หลากหลาย และทักษะในการสร้างเอกภาพของทีม และ (4) ปลดล็อกเทคโนโลยี โดยการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม ที่ยืดหยุ่นต่อการเข้าถึงความรู้ของผู้เรียนทั่วโลก สร้างกระบวนการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3 กรณีศึกษาในต่างประเทศ แนวทางจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และมาตรการเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.3.1 กรณีศึกษา แนวทางจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยผู้ศึกษาได้เลือกตัวอย่างบทเรียนจากประเทศที่เผชิญกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) และสามารถรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย 4 ประเทศ อันได้แก่ ประเทศจีน ประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ประเทศจีน

ที่มา : https://en.unesco.org

รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งประเทศที่สามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างจริงจัง มีวิธีการจัดการปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับจังหวะและโอกาส โดยมีหลักคิด “นอกกรอบ”

พยายามหาทางแก้ไขเฉพาะหน้าและวางแนวทางการดำเนินการในระยะยาวอีกด้วย ซึ่งการดำเนินการสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการจีนได้เปิดตัวโครงการที่มีชื่อว่า "Disrupted Classes, Undisrupted Learning" มีการ**ออกคู่มือคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์**ในสถาบันอุดมศึกษาในช่วงการป้องกันและควบคุมโรคระบาด "Guidance on the Organization and Management of Online Teaching in the Higher Education Institutions During Epidemic Prevention and Control Period." เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามโดยทั่วกัน อีกทั้ง มีการดำเนินมาตรการตรวจสอบว่าการเรียนออนไลน์จะมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับการเรียนการสอนในห้องเรียน

2) ประสานความร่วมมือระหว่าง 3 ส่วน "รัฐบาล เอกชน และโรงเรียน หรือ G-E-S" อันได้แก่ **กระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศของจีน (MIIT)** เพื่อขยายเครือข่ายบรอดแบนด์ให้ครอบคลุม รวมถึงอัปเกรดอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนระดับประถมและมัธยม เพื่อยกระดับการศึกษาออนไลน์ สนับสนุนให้**ผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายใหญ่ของจีนทั้ง 3 รายอย่างบริษัท ไชน่า เทเลคอม, ไชน่า โมบายล์ และไชน่า ยูนิคอม** ให้บริการศึกษาเรียนรู้แบบออนไลน์ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น อาทิ ห้องเรียนคลาวด์และไลฟ์สตรีมมิ่งโดยไม่คิดค่าบริการ **สร้างความร่วมมือระหว่างพ่อแม่และชุมชน** ในการแก้ปัญหาเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนหาทางออกร่วมกัน

3) การพัฒนาแพลตฟอร์มหลักสูตรออนไลน์ โดยเปิดหลักสูตรออนไลน์กว่า 24,000 หลักสูตร และสนับสนุนให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่คุ้นเคย ยกตัวอย่างเช่น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยครูปักกิ่ง ดำเนินการโดย (1) เปิดตัวแพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์และแจ้งให้ทุกคนทราบผ่านอีเมล (2) มีการส่งเสริมให้มีการแบ่งปันการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (3) จัดให้มีทีมงานมืออาชีพเพื่อแบ่งปันความรู้และทักษะเกี่ยวกับแพลตฟอร์มที่แตกต่างกันและดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์ การใช้เครื่องมือเฉพาะต่าง ๆ (4) จัดหาผู้ช่วยสอนสองคนสำหรับแต่ละชั้นเรียนออนไลน์และทำให้มั่นใจได้ว่านักเรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (5) จัดให้มีทีมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย แพลตฟอร์มต่าง ๆ ขนาดของห้องเรียน ตารางเรียน และความพร้อมของนักเรียน มีการเลือกชั้นเรียนเพื่อนำร่องการเรียนรู้ออนไลน์ก่อนการใช้งานในระดับที่ใหญ่ขึ้น

4) ออกแบบการเรียนการสอนในลักษณะยืดหยุ่น (Flexible Learning) การจัดการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้น "การให้ทางเลือก" ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน อันได้แก่ ระยะเวลาในการเข้าเรียนแต่ละวิชา เวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด ผู้เรียนสามารถเลือกระยะเวลาที่สะดวก หัวข้อที่สนใจและถนัด สามารถเรียนผ่านเครื่องมือออนไลน์ที่แตกต่างกัน เลือกแนวทางการสอนแบบต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนรู้ ปรับวิธีการวัดประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น อีกทั้งมีการปรับโครงสร้างของการจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใกล้ชิดกัน ให้เลื่อนไปเรียนเทอมหน้าหรือปีหน้า และจัดการเรียนการสอนทันทีในรายวิชาที่สามารถเรียนผ่านออนไลน์ได้

5) การบริการสนับสนุนและช่วยเหลือครูและนักเรียน ในการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บริการทางวิชาการสำหรับครู และบริการด้านการเรียนสำหรับนักเรียน ซึ่งบริการสนับสนุนช่วยเหลือทั้งสองประเภทนี้สามารถดำเนินการโดยการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ โรงเรียน ภาคธุรกิจ ครอบครัวและสังคม ฯลฯ

ประเทศอังกฤษ

ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 บริษัทกระจายเสียงแห่งชาติของอังกฤษ (BBC) **ได้เชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมผลิตสื่อการสอน** เช่น David Attenborough นักธรรมชาติวิทยาผู้โด่งดัง ได้ช่วยสอนวิชาภูมิศาสตร์ ศาสตราจารย์ไบรอัน คอกซ์ นักฟิสิกส์ สอนเรื่องแรงโน้มถ่วงและระบบสุริยะ ฯลฯ โดยเผยแพร่บทเรียนทางออนไลน์ตามหลักสูตรการเรียนของเด็กในทุกระดับชั้น โดยมีเนื้อหาในวิชาหลัก นำเสนอในรูปแบบวิดีโอ พอดคลาสต์ และบทความ ทาง BBC Bitesize Daily ซึ่งสามารถรับชมได้ทางเว็บไซต์ของ BBC ต่อเนื่อง 14 สัปดาห์ ซึ่งเป็นการบริการทางวิชาการครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดบทเรียนออนไลน์ 180 บทเรียนต่อสัปดาห์ ให้กับเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นปีที่ 10 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรไทย) ได้เรียนที่บ้าน ซึ่งเด็กชั้นปีที่ 10 ต้องสอบวัดผลรายวิชา GCSE (General Certificates of Secondary Education) ในปีการศึกษาถัดไป โดยรัฐบาลสนับสนับสนุนแล็ปท็อป อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 4G พร้อมทั้งโต๊ะเขียนหนังสือให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนและไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ โดยรัฐบาลอังกฤษหวังเป็นอย่างยิ่งว่าพ่อแม่ผู้ปกครองที่ลูกเรียนโรงเรียนรัฐ จะทำหน้าที่เป็น “ครูจำเป็น” ในการเรียนออนไลน์ของลูก ในส่วนของโรงเรียนเอกชน ครูโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ใช้แอปพลิเคชันในการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ Zoom, Google Classroom, Kahoot และอื่น ๆ ที่เป็นสื่อการสอน โดยครูมีการเตรียมบทเรียนล่วงหน้า

ที่มา : https://brandinside.asia

ประเทศเกาหลีใต้

ที่มา : https://brandinside.asia

กระทรวงศึกษาธิการของเกาหลีใต้ เริ่มทดสอบระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยมีการทดสอบระบบในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเรียนออนไลน์อย่างค่อยเป็นค่อยไปทีละสัปดาห์ โดยเริ่มจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (เทียบเท่าของไทย) เป็นกลุ่มแรกที่เริ่มเรียนออนไลน์ จากนั้นสัปดาห์ถัดมาจึงให้ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เหลือ รวมทั้งประถมศึกษาตอนปลาย เริ่มเข้าระบบการเรียนออนไลน์ และตามมาด้วยระดับประถมศึกษาตอนต้น ในสัปดาห์ถัดไป สำหรับชั้นอนุบาลนั้น กระทรวงฯ กำหนดให้เลื่อนการเปิดเทอมออกไปไม่มีกำหนด ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ไปก่อนหน้านี้แล้ว โดยกระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 3 รูปแบบ อันได้แก่ **(1) การเรียนการสอนแบบ Real Time** ผ่านการใช้ Video Conference **(2) การเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระโดยการใช้วิดีโอที่โรงเรียนเป็นผู้ผลิตเอง** ซึ่งครูอัดวิดีโอการสอนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้สถานีโทรทัศน์ของรัฐนำไปออกอากาศทั่วประเทศ และ **(3) การเรียนการสอนโดยอาศัยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นฐาน** ซึ่งนักเรียนจะต้องทำโครงงานหรือรายงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ทั้งนี้ กระทรวงฯ เปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลที่น่าสนใจจากผลการสำรวจของ Realmeter (องค์กรที่มีชื่อเสียงในด้านการสำรวจความคิดเห็นของเกาหลีใต้) พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 72 เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และผู้ปกครองมีความกังวลเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนด้านอุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากข้อมูลพบว่า โรงเรียนร้อยละ 40 ไม่มีการติดตั้ง Wireless Network สำหรับให้ครูใช้ถ่ายทอดสดจากห้องเรียน อีกทั้ง ผู้ปกครองบางส่วนที่มีความกังวลว่าการเรียนออนไลน์ผ่านหน้าจออาจจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงรวมกลุ่มนักเรียนที่บ้านอยู่ใกล้เคียงกัน และจัดห้องเรียนในบ้าน โดยให้พ่อแม่ผลัดกันมาดูแล เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนได้ดีมากขึ้น

ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในแต่ละบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างออกไป แต่ยึดหลักการสำคัญมีความคล้ายคลึงกัน คือ (1) การบริหารจัดการโดยใช้วิธีเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา “staggered attendance” และ (2) จัดให้มี “school attendance day” ในระยะเวลาที่มีการปิดเรียน ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

(1) การบริหารจัดการโดยใช้วิธีเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา “staggered attendance” ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงตามหลักการ **“3 Cs”** อันได้แก่ (1) หลีกเลี่ยงพื้นที่ปิด (closed spaces) ที่ไม่มีอากาศถ่ายเท (2) หลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด (crowded places) ที่มีผู้คนจำนวนมาก (3) หลีกเลี่ยงการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด (close – contact) ที่เป็นการสนทนากันแบบไม่เว้นระยะห่างทางสังคม ยกตัวอย่างเช่น วันที่หนึ่งให้นักเรียนชั้น ป.4/1 และ 5/1 เข้ามาเรียนที่โรงเรียน และวันถัดมาให้ ป.4/2 และ 5/2 เข้ามาเรียน

(2) ระยะเวลาที่มีการปิดเรียน โรงเรียนจะจัดให้มี “school attendance day” เพื่อดูแลสุขภาพของนักเรียน โดยการมอบหมายให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนตามคำแนะนำของโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนจะมีการแจ้งเว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนและผู้ปกครองทำการบ้านและส่งการบ้านผ่านระบบ school attendance day และมอบหมายงานชิ้นใหม่สำหรับคาบเรียนถัดไป

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศญี่ปุ่นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการสำรวจ พบว่า ครู ผู้เรียน รวมไปถึงประชากรของประเทศญี่ปุ่นยังมีทักษะการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับต่ำ โรงเรียนรัฐบาลของญี่ปุ่นยังขาดความพร้อมในการจัดการด้านเทคโนโลยี ประกอบกับไม่มีแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องประกอบการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ

ที่มา : https://www.isranews.org

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ พยายามชดเชยความขาดแคลนโดยจัดทำเนื้อหาหลักสูตรให้กับนักเรียนในทุกระดับอุดมศึกษา ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลเฉพาะที่เป็นประโยชน์ และการฝึกซ้อมการเรียนออนไลน์

2.3.2 มาตรการเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19

จากบทความ **How 6 countries are opening up school again, with temperature checks, outdoor classes, and spaced out** ของ **Emily Cavanage** ได้กล่าวถึงมาตรการเตรียมพร้อมสำหรับ “เปิดโรงเรียน” หลังสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศอิสราเอล นอร์เวย์ ญี่ปุ่น เดนมาร์ก สาธารณรัฐประชาชนจีน และไต้หวัน ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

1) โต๊ะห่างกันและผู้ปกครองไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าตึกเรียนอีกต่อไป เพื่อลดความเสี่ยงการติดเชื้อโควิด-19 โต๊ะเรียนของนักเรียนชาวเดนมาร์ก อิสราเอล และนอร์เวย์ ถูกจัดให้อยู่ห่างกัน 2 เมตร ซึ่งเป็นระยะห่างที่ได้รับคำแนะนำจากองค์การอนามัยโลกว่าเหมาะสมกับการรักษาระยะห่างทางสังคมมากที่สุด ทั้งนี้ เดนมาร์กประกาศให้นักเรียนเข้าโรงเรียนจากหลาย ๆ ประตูเพื่อลดความแออัด และสั่งห้ามไม่ให้ผู้ปกครองเข้าไปในโรงเรียน ขณะที่นักเรียนในประเทศอิสราเอล ถูกสั่งห้ามไม่ให้มีการสัมผัสทางร่างกายกับเพื่อนและครู

2) นักเรียนต้องวัดอุณหภูมิก่อนเข้าโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น จีน และไต้หวัน ได้ดำเนินการตรวจวัดอุณหภูมิของนักเรียนก่อนเข้าโรงเรียน และนักเรียนที่มีไข้จะถูกส่งกลับบ้านทันที ในกรุงปักกิ่ง นักเรียนต้องกรอกข้อมูลในแอปพลิเคชันเพื่อคำนวณความเสี่ยงการติดเชื้อ นักเรียนจะเข้าเรียนได้เมื่อแอปพลิเคชันแสดงผลว่านักเรียนคนนั้นมีสุขภาพดี ขณะที่นักเรียนบางคนจะได้รับเครื่องวัดอุณหภูมิและต้องวัดอุณหภูมิของตัวเองอย่างน้อย 2 ครั้งต่อวันเมื่ออยู่ที่โรงเรียน เช่นเดียวกับผู้ปกครองในประเทศอิสราเอล ที่ต้องกรอกแบบฟอร์มสุขภาพเพื่อยืนยันว่าลูกของพวกเขาไม่ติดเชื้อโรคการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อโควิด-19 หากมีสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อ นักเรียนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ไปโรงเรียน

3) ครูจัดการเรียนการสอนกลางแจ้งและปิดสนามเด็กเล่น ในประเทศเดนมาร์กและนอร์เวย์ ย้ายห้องเรียนไปอยู่กลางแจ้งในเวลาที่เหมาะสม เพื่อลดการอยู่รวมกันในพื้นที่ปิด ขณะที่สนามเด็กเล่นและห้องสมุดในหลาย ๆ โรงเรียนก็ยังไม่มีกำหนดเปิดให้ใช้บริการ

4) นักเรียนต้องล้างมือทุกชั่วโมงและใส่หน้ากากอนามัย โรงเรียนในเดนมาร์กได้ติดตั้งอ่างล้างมือไว้นอกตึกเรียน และกำหนดให้นักเรียนต้องล้างมือทุกชั่วโมง ขณะที่โรงเรียนในไต้หวันขอให้นักเรียนใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะอยู่ในโรงเรียน เช่นเดียวกับนักเรียนในอิสราเอล ที่ต้องใส่หน้ากากอนามัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน แต่สามารถถอดออกได้เมื่ออยู่ในห้องเรียน

5) นักเรียนต้องนั่งกินข้าวห่างกัน 1 เมตร บางโรงเรียนในกรุงปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ของประเทศจีนได้จัดที่นั่งสำหรับนั่งกินอาหารในโรงอาหาร โดยโต๊ะกินข้าวจะถูกจัดให้อยู่ห่างกันอย่างน้อย 1 เมตร ขณะที่อีกหลายโรงเรียนสั่งปิดโรงอาหาร และให้นักเรียนกินข้าวในห้องเรียนแทน ซึ่งวิธีการนี้ เป็นวิธีการที่ Centers for Disease Control หรือ หน่วยงานป้องกันโรคติดต่อในสหรัฐอเมริกาแนะนำให้ใช้กับโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาด้วย

6) ห้องเรียนมีขนาดเล็กลง ขนาดห้องเรียนโดยเฉลี่ยของเดนมาร์กจะมีนักเรียน 20 คน แต่เมื่อเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงต้องลดขนาดห้องเรียนลงไปอีก โดยแบ่งออกเป็น 2 – 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีห้องเรียนเป็นของตนเองและมีครูประจำชั้น ในระหว่างวัน นักเรียนจะสามารถพูดคุยกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มห้องเรียนเท่านั้น ขณะที่นักเรียนในนอร์เวย์ จะใช้เวลากับกลุ่มนักเรียนจำนวน 3 – 6 คนเท่านั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงวัยของพวกเขา โดยขนาดห้องเรียนของนอร์เวย์ก่อนการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ที่ห้องละ 20 คนเช่นเดียวกัน

7) โรงเรียนมีห้องแยกสำหรับนักเรียนที่มีไข้ บางโรงเรียนในกรุงเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน ได้จัดเตรียมห้องหรือพื้นที่ที่แยกจากนักเรียนคนอื่น ๆ ไว้สำหรับนักเรียนที่มีไข้ เพื่อป้องกันการเอาไข้ไปติดเพื่อน หรือการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในกรณีที่เด็กนักเรียนติดเชื้อ

8) นักเรียนมาโรงเรียนตามช่วงเวลาที่โรงเรียนจัดให้ ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนในเดนมาร์กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไป กลับไปเรียนตามปกติ ซึ่งถือเป็นนักเรียนกลุ่มแรกของแผนเปิดการเรียนการสอนและเศรษฐกิจของประเทศ ขณะที่ประเทศนอร์เวย์ ประกาศให้นักเรียนเตรียมอนุบาลกลับไปเรียนตามวันที่กำหนดไว้ และนักเรียนชั้นประถมกลับไปเรียนได้ในวันจันทร์ของสัปดาห์ถัดไป นักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงปักกิ่ง กลับไปเรียนในช่วงปลายเดือนเมษายน 2563 และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เปิดเรียนอีกครั้งในเดือนถัดไป เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในประเทศอิสราเอล ที่กลับไปเรียนได้ในเดือนพฤษภาคม 2563 ขณะที่นักเรียนชั้นอื่น ๆ ต้องรอไปจนถึงกำหนดการที่โรงเรียนวางไว้ตามความเหมาะสม

9) เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดของเล่นและห้องเรียน 2 ครั้งต่อวัน เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในนอร์เวย์ต้องทำความสะอาดของเล่นและห้องเรียน 2 ครั้งต่อวัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส นักเรียนไม่ได้รับอนุญาตให้นำของเล่นมาจากบ้าน ขณะที่โรงเรียนก็สั่งห้ามไม่ให้มีของเล่นที่ทำความสะอาดยากมาไว้ในโรงเรียน เช่น ตุ๊กตา เป็นต้น ขณะที่นักเรียนในอิสราเอลไม่สามารถยืมหนังสือจากห้องสมุดได้ รวมทั้งการแบ่งขนม ขอยืมดินสอหรือปากกา และการเล่นเกมที่ต้องสัมผัสร่างกาย

10) ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาสุขภาพและมีอายุมากกว่า 65 ปีมาโรงเรียน ในประเทศอิสราเอล เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่มีอายุมากกว่า 65 ปี หรือมีปัญหาสุขภาพ จะไม่ได้รับอนุญาตให้กลับมาทำงาน เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีความเสี่ยงติดเชื้อจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สูงกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ

11) นักเรียนล้างมือและทำความสะอาดรองเท้าก่อนเข้าตึกเรียน โรงเรียนในไต้หวัน ซึ่งหยุดการเรียนการสอนไปเพียงไม่กี่สัปดาห์ ขอให้นักเรียนทุกคนล้างมือก่อนเข้าเรียน และทำความสะอาดรองเท้าของพวกเขาเมื่อมาถึงโรงเรียนในตอนเช้า

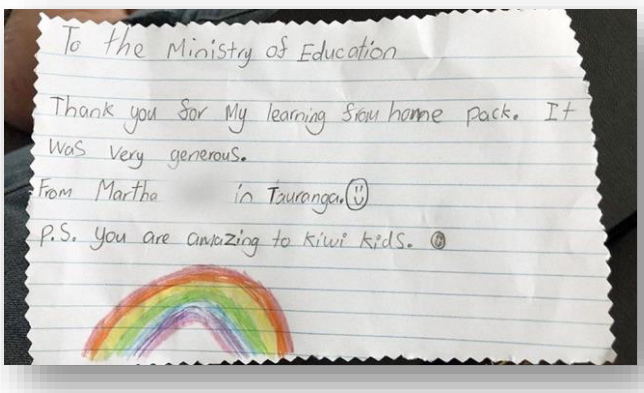

ที่มา : https://www.isranews.org

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เห็นว่าประเทศไทยมีมาตรการรองรับการจัดการเรียนการสอนและการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดภาคเรียนปกติในระดับหนึ่ง อาทิ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤต การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ฯลฯ อย่างไรก็ตามมาตรการต่าง ๆ ดังกล่าว จะเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ต้องคำนึงถึงความจริงที่ว่า “การมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม” ยังคงเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์ และยังต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจัง จากทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งครู ผู้ปกครอง ภาคประชาสังคม ภาครัฐ และเอกชนในการผลักดันให้มีการดำเนินการตามบริบทของแต่ละพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กตามตะเข็บชายแดน ที่ไม่ใช่คนไทย (non-Thai nationals) อาทิ เด็กสัญชาติกัมพูชา เมียนมาร์ ลาว ซึ่งข้ามชายแดนมาเรียนในโรงเรียนฝั่งไทย ในลักษณะมาเช้า – กลับเย็น เนื่องจากเดินทางสะดวก และเด็กที่ข้ามมาเรียนฝั่งไทยจะได้รับสิทธิประโยชน์ทุกอย่างเช่นเดียวกับเด็กไทย ทั้งชุดนักเรียน หนังสือเรียน กระเป๋าหนังสือ และอาหารกลางวัน ซึ่งกลุ่มนี้อาจต้องมีมาตรการการดูแลเพิ่มเติมขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อันอาจเกิดซ้ำขึ้นได้

ส่วนที่ 3 : สะท้อนบทเรียนและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.1 สะท้อนบทเรียนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (การจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV)

ข้อสรุปปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วย DLTV

ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

1) นโยบายจากส่วนกลางเร่งด่วนและไม่ได้มีการกำหนดแผนการดำเนินการล่วงหน้า ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่สามารถเตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การสื่อสารถึงแนวทางการปฏิบัติไม่มีความชัดเจนระหว่างหน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนและเข้าใจคลาดเคลื่อน การดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย เช่น โรงเรียนมอบหมายภาระงานแก่เด็กและใช้เพื่อเป็นคะแนนเก็บสะสม ซึ่งขัดกับนโยบายจากส่วนกลางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ “ทดลองเรียน” เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเทอมจริงเท่านั้น

3) หน่วยนโยบายไม่มีการสำรวจข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้นโยบายในเบื้องต้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติจริง

4) เขตพื้นที่ฯ / สถานศึกษา / ผู้บริหารสถานศึกษาบางพื้นที่ รอเพียงแนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลางเท่านั้น ส่งผลให้การปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง

5) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทและสภาพปัญหาในการทำงานที่แท้จริงของผู้ปฏิบัติ ส่งผลให้การกำหนดนโยบายไม่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการอย่างแท้จริง

ด้านครู / ผู้สอน

1) ครูขาดเทคนิคในการสอนเพื่อจูงใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจ การออกแบบการสอนไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน สอนเร็ว ไม่สามารถอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้โดยง่าย และมีการถ่ายทอดเนื้อหา / ความรู้ที่ผิดพลาดทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

2) ครูไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร เช่น ไม่สามารถเบิกค่าน้ำมันรถได้ หรือ ในบางสถานศึกษาไม่มีใบงานแจกให้ผู้เรียน เป็นต้น

ด้านผู้เรียน

1) ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อาทิ เด็กที่มีความปกติด้านการเรียนรู้ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ฯลฯ เด็กกลุ่มดังกล่าวจำเป็นต้องใช้วิธีการถ่ายทอดและเนื้อหาในการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

2) เด็กปฐมวัยไม่สามารถนั่งเรียนผ่านหน้าจอได้เป็นเวลานาน เนื่องจากธรรมชาติของเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ

ด้านหลักสูตร

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนขาดความถูกต้อง ล้าสมัย ไม่เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางที่ใช้ในปัจจุบัน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อันได้แก่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ผู้ปกครอง (บทบาทของการเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้)

☑ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์

1) ผู้เรียนบางรายขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน อาทิ โทรทัศน์ สมาร์ทโฟน จานดาวเทียม กล่องรับสัญญาณทีวีดิจิทัล สัญญาณอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

2) เว็บไซต์ส่วนกลางขาดความเสถียร ส่งผลให้ช่องทางหลักในการเรียนออนไลน์ล่ม ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้

☑ ด้านผู้ปกครอง

1) การเรียนแบบออนไลน์สำหรับเด็กเล็กจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลโดยผู้ปกครอง แต่ผู้ปกครองบางคนไม่มีเวลาที่จะดูแลบุตรหลานเนื่องจากต้องทำงานประจำหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว

2) ผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา เช่น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ฯลฯ

3) ผู้ปกครองไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจบทเรียน

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

การเรียนด้วยระบบทางไกลผ่าน DLTV เป็นการเรียนการสอนแบบสื่อสารทางเดียว (one - way communication) ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้

ด้านผลการเรียนรู้ที่เกิดแก่ผู้เรียน

การวัดประเมินผลในบางรายวิชาไม่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและเนื้อหาของบทเรียน

ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วย DLTV

1) ควรจัดให้มีการสำรวจความคิดเห็น (โพล) ทั่วประเทศ เพื่อสอบถามความต้องการ ความจำเป็น และความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

2) ควรปรับปรุงวิธีการ / เนื้อหา / สื่อการเรียนการสอน ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และถูกต้อง

3) ควรจัดให้มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยจัดให้มีติวเตอร์ที่มีความสามารถและได้รับความนิยมสูงมาสอนออนไลน์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

4) รูปแบบและวิธีการสอนควรขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องจำกัดให้เป็นเฉพาะการสอนแบบออนไลน์เท่านั้น

5) หน่วยงานส่วนกลางควรมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยที่ไม่เพิ่มภาระงานแก่ครูเกินความจำเป็น

6) ควรสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ในการเรียนออนไลน์ว่าเป็นเพียงการทดลองเรียนเท่านั้น นักเรียนสามารถเรียนตามปกติได้ในช่วงเปิดภาคเรียนโดยจะได้เรียนในเนื้อหาที่ครบถ้วนตามหลักสูตร หากผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา

7) หน่วยงานส่วนกลางควรมีการคาดการณ์สถานการณ์และวางแผนการทำงานล่วงหน้า รวมถึงทบทวนและพัฒนาการบริหารจัดการให้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ

8) ควรพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการตนเองได้ในเบื้องต้น

3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด – 19

จากการศึกษานโยบาย แนวคิด กรณีศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สามารถสรุปข้อเสนอแนะแนวทางฯ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ควรคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

❒ นโยบายและบทบาทกระทรวงศึกษาธิการ

1) การกำหนดนโยบายควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน และคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสำคัญ นอกจากนี้ เมื่อรู้ถึงข้อมูลปัญหา / ความต้องการแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนและดำเนินการให้เกิดขึ้นจริงอีกด้วย ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติควรมีแผนสำรองและมาตรการการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรอบที่ 2 หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2) นโยบายควรมีความหลากหลายและตอบโจทย์ความต้องการในแต่ละบริบทพื้นที่ โดยออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่อิงบริบทพื้นที่ ผ่านการทำงานร่วมกันและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่

3) มีการสื่อสารถึงนโยบายด้วยความชัดเจนในแง่ของการดำเนินการ การปฏิบัติ และบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่วางไว้

4) เปลี่ยนบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นผู้สนับสนุน โดยผลักดันให้เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการหลัก และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอน แม้ไม่สามารถไปโรงเรียนได้ ควรสนับสนุนให้ครูสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก เช่น งบประมาณในการดำเนินการ การจัดอบรมเรื่องการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

❒ เทคโนโลยีเพื่อการสอนออนไลน์

5) จัดให้มีการทดสอบระบบก่อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จริง เพื่อนำปัญหาและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนต่อไป

6) ควรมีการประยุกต์ใช้โปรแกรมออนไลน์ที่ให้บริการโดยทั่วไป อาทิ Zoom, Google Meet, Microsoft Team ในกรณีที่สามารถใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ และให้ความรู้ถึงกระบวนการใช้งานทำในลักษณะคู่มือความรู้ หรือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

7) จัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบที่หลากหลาย อันได้แก่ DLTV โปรแกรมออนไลน์ (Zoom, Google Meet, Microsoft Team) สื่อการเรียนการสอนแบบ Offline การจัดการเรียนการสอนผ่านการถ่ายทอดสด (LIVE) เป็นต้น โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้เรียนในทุกประเภทและระดับการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น หรืออาจนำหลักการ 4 on มาประยุกต์ใช้ อันได้แก่ online, on air, on hand และ on site

❐ การลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนที่ห่างไกล

8) ในกรณีโรงเรียนที่ห่างไกล หรือไม่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ควรจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามปกติ แต่ให้ปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด อาจมีการสลับ / เปลี่ยนผ่านการมาเรียนในช่วงชั้นต่าง ๆ ครั้งละสัปดาห์ เป็นต้น

9) ในกรณีที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ควรมีการสนับสนุนผู้เรียนเพิ่มเติมในส่วนอื่น อาทิ อาหารกลางวัน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในกรณีผู้เรียนที่มีฐานะลำบาก

❐ การพัฒนาเป็นหลักสูตรสำหรับการเรียนการสอนในภาวะปกติ

10) ควรสร้างเจตคติใหม่ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้แก่ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

11) ควรออกแบบหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน และกระบวนการติดตามประเมินใหม่ โดยการกระชับหลักสูตรและปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และมีแผนการสอนที่เหมาะสม ออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง โดยยกระดับการประเมินไปสู่การประเมินเพื่อพัฒนาและประเมินเพื่อรับผิดชอบ

12) เมื่อมีการเรียนการสอนตามปกติ อาจประยุกต์ใช้มาตรการ 11 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้า ในประเทศอิสราเอล นอร์เวย์ ญี่ปุ่น เดนมาร์ก สาธารณรัฐประชาชนจีน และไต้หวัน หากสามารถดำเนินการได้ ควรจัดให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อเพิ่มช่องทางหนึ่งในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นการตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย ตลอดจนคำนึงถึงมาตรการดูแลเพิ่มเติมขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อันอาจเกิดซ้ำขึ้นได้

ท้ายที่สุดแล้ว ในโลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาถูกเร่งให้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วยหลากหลายปัจจัย แม้ไม่มี “ไวรัสโคโรนา 2019” เป็น “ตัวเร่ง” นักวิชาการต่างเห็นพ้องกันว่าการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง ด้วยนัยนี้ ไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จึงไม่นับเป็น “วิกฤต” ที่กระตุ้นให้วงการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้บริหาร ครู นักวิชาการ และทุกภาคส่วนต้องปรับกระบวนทัศน์ กระบวนการ วิธี วิถีคิดให้อยู่รอดได้เท่านั้น แต่ยังเป็น “โอกาส”ที่จะได้ทบทวนความท้าทาย เพื่อก้าวต่อไปข้างหน้า โดยใช้บทเรียนจากนานาชาติ ปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทที่แท้จริงของเรา โดยมุ่งเน้นเป้าหมายให้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพของทรัยากรมนุษย์อย่างแท้จริง.

****

อ้างอิง

กทม.จัด 2 แนวทางมาตรการเปิดเทอม "รูปแบบปกติ-สลับวันเรียน". (มิถุนายน, 2563). สืบค้นจาก https://news.thaipbs.or.th

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). *สถ.นำเทคโนโลยีกระดับการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ.* สืบค้นจาก dla.go.th

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563.* สืบค้นจาก moe.go.th

เกาหลีใต้ ให้โรงเรียนระดับประถม-มัธยม เปลี่ยนมาสอนแบบออนไลน์แก้ปัญหาโควิด-19. (2563, มีนาคม). สืบค้นจาก https://brandinside.asia/korea-education-elementary-higher- move-online

ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. (2563). *จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19 : จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย.* สืบค้นจาก tdri.or.th

มนาปี คงรักช้าง. (2563). *ครูผู้สร้างการเรียนรู้ในสถานการณ์แห่งชีวิต.* สืบค้นจาก https://www.educathai.com

มองอเมริกาและเกาหลีใต้ บทเรียนและโอกาสจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์. (2563, พฤษภาคม). สืบค้นจาก https://www.educathai.com

หน้าตาห้องเรียนแต่ละประเทศที่เปลี่ยนไป! หลังเจอ 'โควิด-19' ระบาด. (2563, เมษายน). สืบค้นจาก https://www.isranews.org

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2563). *Handbook on Facilitating Flexible Learning During Educational Disruption : The Chinese Experience in Maintaining Undisrupted Learning in COVID – 19 Outbreak.* Retrieved from https://en.unesco.org

อิสสริยา พรายทองแย้ม. (2563). *เรียนออนไลน์ : เด็กในสหราชอาณาจักรเรียนอย่างไรช่วงล็อกดาวน์.* สืบค้นจาก https://www.bbc.com

อิสสริยา พรายทองแย้ม. (2563). *เรียนออนไลน์ : เด็กในสหราชอาณาจักรเรียนอย่างไรช่วงล็อกดาวน์.* สืบค้นจาก https://www.bbc.com

Choon, C. M. (2020, April 9). *South Korea students begin online learning in late start to academic year; Covid-19 cases lowest in 7 weeks*. Retrieved from https://www.straitstimes.com

Emily Cavanagh. (2020). *How 6 countries are opening up schools again, with temperature checks, outdoor classes, and spaced out*. Retrieved from https://www.insider.com

Fasso, G. I. (2020, April 6). *Innovative Schools Find Lessons - and Opportunities - in Remote Learning - EdSurge News*. Retrieved from https://www.edsurge.com

Takayoshi Maki. (2020). *Schooling in Hokkaido under the COVID – 19.* Interview.

Sandy Mackenzie. (2020, March 30). *4 ways COVID – 19 could change how we educate future generations*. Retrieved from https: //weforum.org

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทร จำปาทอง	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นายสำเนา เนื้อทอง	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

คณะผู้จัดทำ

นางสาวนริศรา ใจคง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางสาวปภัสสร อยู่ชา	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

บรรณาธิการ

ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา
นางสาวอุษา คงสาย	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้
นางสาววรัญภรณ์ คุณเวช	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 02-668-7123 ต่อ 2542 โทรสาร 02-243-1128
เว็บไซต์ http://www.onec.go.th

QUARANTINE !!!

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 02-668-7123 ต่อ 2542 โทรสาร 02-243-1128

เว็บไซต์ http://www.onec.go.th

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 23/2563

ISBN 978-616-270-252-5